

ISKRA

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TOVARNE »ISKRA« – KRANJ

12

1960

ISKRA

glasilo delovnega
kolektiva
tovarne elektrotehničnih
in finomehaničnih
izdelkov
»Iskra«, Kranj

1960

št. 12

december

Izdaja:
Upravni odbor

Ureja:
Uredniški odbor

Odgovorni urednik:
Boris Kryštufek

Naslov uredništva:
Tovarna »Iskra«
Gorenja Sava 6
telefon 39-21
(interna 426)

Naslovna slika:
Naša kočna
na Krvavcu

Foto:
Edo Primožič

Klišaje izdelala:
klišarna CP »Gor. tisk«
Kranj

Tisk:
CP »Gorenjski tisk«
Kranj

Naklada:
4700 izvodov

LETNIK VI.

VSEBINA

- Sklepi 6. zasedanja DS
- Samostojna sindikalna podružnica tudi v naši prodajno servisni organizaciji
- Peti kongres sindikata kovinskih delavcev Jugoslavije — Polde Mrak
- Plan proizvodnje za leto 1961
- V našem kolektivu blizu deset odstotkov invalidov — Jan
- Letni plan bo dosežen ne pa naša interna obveznost — ing. Alojz Grčar
- Ob organizaciji kadrovske uprave — Jože Benčič
- Gibanje osebnih dohodkov
- Prodaja v novembru — Igor Slavec
- Pogled v delavnico elektrodseka IKS »Iskra« — Jan
- S pravnega področja — Franc Logar
- Novi izdelki za redno proizvodnjo — Peter Mihelič
- Postavitev spomenika »Revolucije« v Kranju
- Kranj—Dortmund—München—Kranj — Igor Slavec
- Na olimpiado gremo — ing. Potokar
- Naši športniki so gostovali na Reki — Jan
- Iz letošnje proslave Dneva republike — Jan
- Naša kočna na Krvavcu odprta — Jan

SREČNO NOVO LETO 1961!

Organi upravljanja, vse družbeno-politične organizacije v podjetju, prav tako pa tudi uredniški odbor, čestitajo vsem članom našega kolektiva k uspešno izpolnjenim nalogam v letu 1960 in želijo vsem prav srečno in uspešno novo leto 1961!

Pogled na Storžič in Julijce iz naše kočice na Krvavcu

Foto: Edo Primožič

Sklepi 6. zasedanja delavskega sveta

1. Delavski svet odloča, da se za 29. november 1960 izplačajo kolektivne premije v višini povprečnega enomesečnega dohodka vsem članom matičnega podjetja in zunanjih obratov.

2. Delavski svet odobrava začasni preliv sredstev v višini 1.300.410 din, ki so v fondu samopomoči namenjena za srednjeročna posojila, v sklad za kratkoročna posojila.

3. Delavski svet potrjuje sklep upravnega odbora, da se izhodi privatnega značaja med delovnim časom ne plačajo.

4. Delavski svet potrjuje poročilo upravnega odbora o njegovem delu v času od 26. septembra do 11. novembra 1960.

5. Delavski svet določa, da se v plan investicij za leto 1961 vnese nabava fakturnih strojev za potrebe prodajne službe in področnih organizacij ter knjižnih strojev za potrebe knjigovodstva, v skupni vrednosti 33 milijonov din. Finansiranje naj se izvede v breme prostega dela amortizacijskega sklada.

6. Delavski svet odobrava najetje dodatnega posojila v višini 24.129.000 din za sklenitev pogodbe z Jugoslovansko investicijsko banko za posojilo za rekonstrukcijo proizvodnje merilnih inštrumentov s tem, da znaša lastna udeležba 14.254.000 din, katero bomo krili iz amortizacijskega sklada.

Za podpis pogodbe se pooblaščata glavni direktor, Silvo Hrast in finančni direktor, Janko Kralj.

7. Delavski svet odobrava najetje drugega dela kredita za stanovanja in sicer:

za stanovanja za vodovodnim stolpom	19.901.954
za stanovanja v Stošičevi ulici	22.342.284

skupaj din 42.244.238

z 20-letnim odplačilnim rokom in 2-odstotno obrestno mero v breme sklada skupne porabe.

Za podpis pogodbe se pooblaščata glavni direktor, Silvo Hrast in finančni direktor, Janko Kralj.

9. Delavski svet odobrava dodelitev doplačila 10 din k toplemu obroku za delavce obrata avtoelektrike v Sempetru iz sredstev za osebne dohodke, enako kot to velja za delavce v matičnem podjetju.

Sklep velja za vse zunanje obrate, kjer je uveden topli obrok med delovnim časom in to od dneva uvedbe toplega obroka.

10. V smislu člena 60. Pravilnika o štipendijah, delavski svet potrjuje dodelitev zneska 200.000 din neto fondu samopomoči za dajanje brezobrestnih posojil štipendistom. Z navedeno vsoto razpolaga komisija za štipendije kot podkomisija upravnega odbora samopomoči. Komisija za štipendije mora upravnemu odboru poročati, v kakšnih primerih so bila odobrena ta posojila, z navedbo, koliko sredstev je še potrebnih do konca šolskega leta 1960/61.

11. Delavski svet potrjuje dopolnitev že sprejetega programa izobrazbe kadrov za leto 1960 s tem, da se vnese postavka 3.200.000 din za opremo novih prostorov izobraževalne dejavnosti podjetja.

12. Za gradnjo bloka v Novi Gorici za potrebe obrata avtoelektrike, za katerega je s strani Republiškega stanovanjskega sklada dodeljenih 12 milijonov din, odobrava

delavski svet 40 odstotkov soudeležbe v višini 6 milijonov din s tem, da se polovica krije v letošnjem letu, polovica pa v letu 1961.

13. Delavski svet sprejema na znanje poročilo gospodarske komisije in ga daje upravnemu odboru v podrobno obdelavo s tem, da upravni odbor poda delavskemu svetu svoje predloge k temu poročilu.

14. Delavski svet se načelno strinja s tem, da se v smislu poročila glavnega direktorja posamezne službe v podjetju izločijo in se združijo s službami sorodnih podjetij v okviru »Avtomacija«. Vse podrobnosti v zvezi s tem naj upravni odbor prouči in da delavskemu svetu predloge v razpravo in sklepanje.

15. Delavski svet sprejema na znanje poročilo komisije za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij.

16. Pravilnik o dodatkih na delovne pogoje je treba dati kolektivu v razpravo. Člani kolektiva naj svoje pripombe na ta pravilnik dostavijo upravnemu odboru v roku enega meseca.

17. Predlog dopolnitve pravilnika o uporabi motornih vozil za službena potovanja se odstopa pravni službi, da ga izpopolni in prek upravnega odbora ponovno predloži delavskemu svetu v potrditev.

Samostojna sindikalna podružnica tudi v naši prodajno servisni mreži

Kakor pred časom v obratu avtoelektrike v Novi Gorici, tako je bil tudi v naši prodajno-servisni organizaciji, 26. novembra, ustanovni občni zbor samostojne sindikalne podružnice, na katerem je poleg gostov iz matičnega podjetja, bilo navzočih lepo število uslužbencev prodajno-servisne organizacije tako s področja Ljubljane, kakor tudi iz glavnih mest Jugoslavije, kjer je naša prodajno-servisna organizacija razvita.

Glede na število zaposlenih in specifičnost delovanja te organizacije, se je pokazala potreba po formiranju samostojne sindikalne organizacije, ki bo imela obširne in pomembne naloge, hkrati pa dovolj pogojev za svoje delovanje.

Tov. Metod Rotar poroča

Foto: Edo Primožič

Med poročilom tov. Metoda Rotarja

Polde Mrak

Peti kongres sindikata kovinskih delavcev Jugoslavije

Peti kongres sindikata kovinskih delavcev Jugoslavije se je vršil od 17. do 19. novembra v Beogradu. Na njem so izčrpno pregledali razvoj gospodarstva, delavskega upravljanja in vseh faktorjev, ki so vplivali na ta razvoj v preteklih štirih letih. Prav tako je bil sprejet obsežen program dela tega sindikata za naslednja štiri leta, ki je obsežen predvsem v sprejetih resolucijah in referatu tov. predsednika, v katerem so nakazani vsi aktualni problemi in naloge elektrogospodarstva, ladjedelništva ter kovinske in elektroindustrije.

Na tem kongresu so iz našega kolektiva sodelovali na polletni konferenci sindikalne podružnice izvoljeni delegati: predsednik sindikalne podružnice tov. Pavle Rink, tajnik sindikalne podružnice tov. Polde Mrak, predsednik gospodarske komisije pri IO sindikalne podružnice tov. Vinko Šarabon, predsednik komisije za socialna vprašanja pri IO sindikalne podružnice tov. Franc Božič in podpredsednik sindikata kovinskih delavcev Jugoslavije tovariš Janko Rudolf.

Naši delegati so za razpravo na kongresu pripravili štiri referate, ki pa zaradi preobširnosti kongresne problematike niso bili prebrani in se bodo v Centralnem odboru obravnavali kot kongresni material kasneje.

Za kolektive in nadaljnje delo sindikalnih organizacij so vsekakor najpomembnejše na kongresu sprejete resolucije, ki v podrobnosti osvetljujejo stanje in bodoče naloge po posameznih vprašanjih.

Resolucija o problemih in nalogah v zvezi z razvojem proizvodnje v raznih panogah kovinske stroke daje predvsem poudarek usposabljanju in aktiviranju neposrednih proizvajalcev v razvoju proizvodnje in socialističnih družbenih odnosov, v katerih bodo neposredni proizvajalci prišli še bolj

Na tem občnem zboru je bilo podano tudi poročilo o splošnem delovanju prodajno-servisne organizacije, njenih prizadevanjih, težavah zlasti v pogledu stanovanjskih vprašanj za uslužbence prodajno-servisne organizacije ter o bodočih, še obsežnejših nalogah, ki bodo rasle vzporedno s porastom proizvodnje in širjenjem našega podjetja.

Na občnem zboru pa so nadalje razpravljali tudi o potrebi formiranja samostojnega delavskega sveta in upravnega odbora v prodajno-servisni organizaciji. O tem vprašanju je 8. decembra razpravljal tudi delavski svet »Iskre«. Sklenjeno je bilo, da bodo volitve v prvi obratni delavski svet, ki naj bi štel 21 članov, 24. decembra. Na 8. zasedanju DS so razpravljali in določili tudi pristojnosti obratnega delavskega sveta in njegovega upravnega odbora in tako bo prodajno servisna organizacija naše tovarne prva, ki bo izvolila svoje samostojne organe delavskega samoupravljanja in kar se bo nedvomno pozitivno odražalo v njenem nadaljnjem poslovanju.

do izraza kot upravljavci in organizatorji proizvodnje. Za doseg te ciljev pa bo potrebno boljše sodelovanje med posameznimi podjetji, boljše izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti, racionalno vlaganje v osnovna sredstva, proizvodni programi in poznavanje domačega ter inozemskega tržišča, večja proizvodnja izdelkov za široko potrošnjo, specializacija in tipizacija proizvodnje, avtomatizacija in boljša priprava proizvodnje, kooperacija in tehnično sodelovanje med podjetji, povečati produktivnost in kvaliteto, razvijati in izdelovati sodobne izdelke, izboljševati organizacijo dela, izboljšati povezavo in sodelovanje s komuno itd. Prav naša panoga proizvodnje ima zelo važno vlogo v nadaljnjem razvoju industrije in celotnega gospodarstva, ki se bo razvijalo skladno s potrebami le, če bomo upoštevali vse prej navedene pogoje, kajti kovinska industrija že sedaj ostvarja eno tretjino dohodka celotne industrije in proizvaja predmete, ki so potrebni drugim industrijskim panogam in vejam našega gospodarstva. Za nadaljnji razvoj družbenega standarda pa so važne vse veje dejavnosti našega gospodarstva, zaradi česar bodo morali sindikalni organi in organizacije v bodoče še pojačati svojo dejavnost v kolektivih ter aktivirati vse družbene činitelje, da se bodo razni problemi hitreje reševali in odstranjevale vse slabosti, ki zavirajo hitrejši razvoj produktivnosti dela in življenjskega standarda naših delavcev.

Resolucija o produktivnosti dela in notranji delitvi osebnih dohodkov v gospodarskih organizacijah govori o stimulativnih in pravičnejših oblikah nagrajevanja po učinku. Za prihodnje leto se pripravljajo tudi novi instrumenti delitve dohodka, ki bodo dali kolektivom še več stimulacije za produktivnejše, rentabilnejše in ekonomičnejše poslovanje. O novem sistemu delitve dohodka, nagraje-

vanju, gospodarjenju in delavskem upravljanju v podjetju je imel daljši govor tudi predsednik Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Svetozar Vukmanović-Tempo. Najpomembnejše izvlečke iz tega govora vam bomo posredovali v naslednji številki našega lista.

Resolucija o strokovnem izobraževanju kadrov poudarja, da moramo v bodoče vztrajati, da se strokovno šolstvo čim bolj približa potrebam proizvodnje in delovnih mest, da daje delavcem potrebno znanje, ne pa, da omogoča samo doseganje formalnih kvalifikacij. Razvoj proizvodnje in tehnološkega procesa nakazuje vse večje potrebe po številnejšem in ožje specializiranem kadru v industriji, pri vsem tem in pa pri pošolski izobrazbi delavcev pa bodo morali izobraževalni centri v podjetjih odigrati vlogo koordinatorja potreb in organizatorja dopolnilnega izobraževanja delavcev na strokovnem in ekonomsko-političnem področju.

Resolucija o kadrovsko-socialnih vprašanjih obravnava vse probleme od poškodb pri delu, zaščitnih sredstev, psihoanalize, družbene prehrane, zdravstvene službe itd., ter daje smernice za nadaljnji razvoj teh služb v podjetjih.

Osnovno gibalno za delo sindikatov v naslednjih štirih letih bo vsekakor perspektivni razvoj našega gospodarstva, ki je s politične strani obeležen v prej navedenih resolucijah. Specifičnosti razvoja našega podjetja bodo od nas vseh zahtevale maksimalnih naporov za doseg ciljev, ki jih je postavil peti kongres kovinarjev. V naslednjih petih letih se predvideva povečanje osebne potrošnje za na-

daljnjih 34 %, to pa je treba doseči z večjo proizvodnjo, upoštevajoč vse faktorje produktivnosti.

Za predsednika Centralnega odbora Sindikata kovinarjev Jugoslavije je bil ponovno izvoljen tov. Aco Icev, za podpredsednika pa tov. Janko Rudolf, predsednik naše sindikalne podružnice tov. Pavle Rink pa je bil izvoljen za člana plenuma Centralnega odbora. Naši delegatje so po končanem kongresu obiskali še podjetji »Industrija motora« Rakovica in »Krušik« Valjevo, kjer so imeli razgovore s predstavniki njihovih sindikalnih organizacij in organov upravljanja. Izmenjava izkušenj in mnenj je bila zelo koristna, posebno kar se tiče organiziranja ekonomskih enot ali obratno, delovanja organov upravljanja v novih pogojih, stimulativnih oblikah nagrajevanja in drugih problemih, s katerimi se spoprijemajo posamezne sindikalne organizacije. Specifičnost v proizvodnji, problematika kadrov in njihove potrebe, so narekovale, da so nekatere dejavnosti njihovih sindikalnih organizacij, predvsem tarifna, bolj razvite kot pri nas, dočim je pri nas športna, kulturna, socialna, skrb za letovanje članov kolektiva in še nekatere pri nas precej boljše. Povsod kjer smo bili, smo izvedeli, da je stanovanjska problematika še bolj kritična kot pri nas, da so delovni pogoji ponekod slabši itd.

Povsod kjer smo bili, smo naleteli na prisrčen sprejem in delavci teh podjetij so nam naročali, da pozdravimo delavce našega kolektiva. Povsod smo videli velik napredek in z združenimi močmi lahko smelo pričakujemo še večji vzpon proizvodnje in izboljšanje življenjskih pogojev naših delavcev.

PLAN PROIZVODNJE ZA LETO 1961

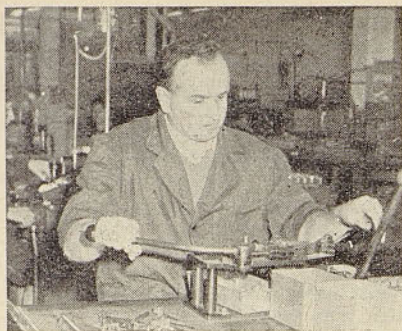
Planske naloge, ki jih bomo morali izpolniti v letu 1961 so že določene. Te nam določa plan proizvodnje, ki je bil pred časom potrjen in odobren s strani UO. Osnova za sestavo plana so bili podatki komerciale, ki so rezultat potreb domačega in tujega tržišča. Že v samih pripravah za sestavo plana proizvodnje je bilo ugotovljeno, da bi morali, če bi upoštevali vse zahteve komercialnega sektorja, izdelati prihodnje leto za 15 milijard izdelkov. To pa vsekakor presega naše možnosti, saj ima proizvodnja omejene kapacitete, ki so bile že v letu 1960 na nekaterih mestih v proizvodnji kritične točke celotnega tehnološkega procesa. Poleg tega pa se pojavlja še cela vrsta drugih težav kot so: težka situacija glede nabave materiala, pomanjkanje obratnih sredstev itd. Z vsemi temi težavami smo se spoznali že v prejšnjih letih a posebno še v letu 1960 in prav gotovo je, da bomo na te težave v taki ali drugačni obliki, naleteli tudi v prihodnjem letu.

Foto: Jože Zaplotnik

V našem kolektivu blizu 10 odstotkov invalidov

Kot ena najbolj žalostnih in najbolj kritičnih zapuščin naše preteklosti je bilo ob koncu naše ljudske revolucije in druge svetovne vojne vsekakor vprašanje vojaških vojnih invalidov in mirnodobnih in delav. invalidov. Kdor je vsaj približno seznanjen z razmera-

Levo: slepi Lojze Klenovšek

Zgoraj: slepi Tone Gorenjec

Spodaj: Marko Življaković

mi v bivši Jugoslaviji, temu je povsem jasno, da so bili invalidi pred vojno pri nas najbolj zapostavljeni. Prepuščeni povečini samim sebi, brez zadostnih sredstev za preživljanje, celo brez pravic in zaščite, so ob minimalnih, skoraj smešno nizkih invalidninah, bili prisiljeni v precejšnji meri celo tudi k beračenju, če so se hoteli preživeti in dati svojim družinam košček vsakdanjega, grenkega kruha. Njihov položaj zares ni bil rožnat, kajti nekdanji gospodarji, industrijci, trgovci, obrtniki in drugi delodajalci so se invalidov branili jemati v službo, češ, kaj mi koristi invalid, katerega zdravje in telesne hibe mi ne morejo jamčiti, da ga bom za borno plačo na delovnem mestu res lahko polno izkoristil.

Kljub vsem težavam, v katerih se je nova Jugoslavija znašla ob osvoboditvi, vsestransko izčrpana in gospodarsko onemogla, pa je naša ljudska oblast med prvimi svojimi pomembnimi in težkimi nalogami, začela reševati invalidsko vprašanje z vso resnostjo in željo, da bi ga čimbolje in čimprej rešila v celoti. Reševala in rešila ga je tako kot malokje na svetu, o čemer

Perspektivni plan proizvodnje našega podjetja, ki predvideva desetletni razvoj našega podjetja, določa za leto 1961 vrednost proizvodnje v znesku 12,305 milijard. V skladu s to planirano vrednostjo je bil tudi plan proizvodnje za prihodnje leto določen v vrednosti 12,325 milijard dinarjev. Glede na planirano vrednost proizvodnje za leto 1960 znaša to povečanje 29%. V odnosu na predvideno izvršitev v letu 1960 pa 27,5%. Ti odstotki predstavljajo, gledano z očmi statistika, že ustaljeno vsakoletno povečanje proizvodnje. Toda tako gledanje na vsakoletno povečevanje proizvodnje je brez dvoma zelo površno, saj ne moremo računati samo s številkami, temveč moramo upoštevati še celo vrsto drugih elementov, ki omogočajo povečevanje proizvodnje. Glede na visoko stopnjo izkoriščenosti tehnične opreme, smemo pričakovati, da bomo morali dopolniti tehnične zmogljivosti podjetja in s sodobnejšimi postopki in boljšo organizacijo tehnološkega procesa uspeli povečati proizvodnjo do planiranih vrednosti.

Primerjava plana proizvodnje po tekočih cenah med leti 1960 in 1961 je takale:

Montaže	Blagovna proizvodnja		Skupna proizvodnja	
	1960	1961	1960	1961
Mont. rotac. strojev	231.356	517.200	252.769	545.084
Tovarna avtoel. N. G.	2,337.580	2,352.380	2,337.580	2,352.380
Tovarna instr. Otoče	534.150	625.265	599.250	693.825
Mont. splošna	3,426.356	4,382.280	3,451.255	4,405.385
Mont. kinoakustike	669.434	931.800	669.434	931.800
Mont. telef. central	1,549.050	2,138.700	1,549.050	2,138.700
Mont. selen. usmer.	375.395	537.810	405.395	555.810
Mont. selen. stavkov	388.000	384.000	540.000	590.000
Mont. elem. za avtomat.		300.000		300.000
Obrat Lipnica	35.000	141.350	162.700	375.950
Usluge	23.670	14.215	34.567	20.066
S k u p a j	9,570.000	12,325.000	10,002.000	12,909.000

Planirana vrednost proizvodnje po mesecih za leto 1961 je v primerjavi z letom 1960 naslednja:

Mesec	1960		1961	
	blagovna proizvodnja	skupna proizvodnja	blagovna proizvodnja	skupna proizvodnja
Januar	662.650	689.347	952.645	997.559
Februar	707.174	736.920	949.118	995.131
Marec	808.336	837.766	1,056.032	1,108.936
April	786.735	814.599	1,077.180	1,128.346
Maj	785.420	814.730	1,032.031	1,084.214
Junij	806.709	850.986	1,026.784	1,075.686
Julij	714.928	759.989	852.867	887.601
Avgust	758.395	803.807	1,006.928	1,057.023
September	849.585	892.370	1,066.356	1,116.581
Oktober	914.871	949.662	1,136.260	1,189.491
November	862.306	903.867	1,058.567	1,108.583
December	912.891	947.957	1,110.232	1,159.849
S k u p a j	9,570.000	10,002.000	12,325.000	12,909.000

Povprečna planirana vrednost mesečne blagovne proizvodnje je v letošnjem letu znašala 797,500.000 din, za prihodnje leto pa znaša 1.027,083.000 din, to pomeni, da bomo morali v prihodnjem

letu v povprečju izdelati za 229,583.000 din več proizvodov kot v letošnjem letu. Ni dvoma, da bodo te planske naloge zahtevale od proizvodnje v celoti izredne napore. Prav tako pa bodo morali vsi ostali oddelki vložiti velike napore, da bo plan proizvodnje dosežen. Posebno to velja za nabavni oddelek, ki bo moral oskrbeti proizvodnjo z vsem reprodukcijskim materialom. Spričo težav, ki se pojavljajo v zvezi z nabavo materiala, bo od uspešne rešitve tega vprašanja v veliki meri odvisna tudi uspešna izvršitev plana.

Velika naloga je torej pred nami. Vsako leto, ko si jo zastavljamo, si obenem zastavimo tudi vprašanje: ali jo bomo tudi izpolnili. V preteklih letih nismo razočarali naših pričakovanj in upamo, da bo prav tako tudi v novem letu 1961.

Letni plan bo dosežen, ne pa naša interna obveznost

V mesecu novembru so posamezni obrati oziroma oddelki takole dosegli svoje mesečne naloge:

Oddélek	Blagovna proizvodnja v 000 din			Skupna proizvodnja v 000 din		
	predvid.	proizved.	%	predvid.	proizved.	%
Mont. rot. str.	52,405	45,020	86,0	52,405	60,268	114,8
Nova Gorica	195,840	95,076	48,6	195,840	95,076	48,6
Mont. instr.	49,917	52,187	104,5	51,437	53,424	103,9
Mont. splošna	322,353	323,126	100,1	323,123	323,506	100,1
Mont. kinoak.	51,480	77,181	150,0	51,480	77,541	150,8
Mont. central	140,310	136,335	97,2	140,310	136,615	97,2
Mont. usmernik.	24,575	29,056	118,2	26,375	33,142	125,8
Sel. stavki	22,330	53,520	240,0	39,500	57,408	145,3
Lipnica		528		18,630	23,988	129,0
Ostalo	3,096	3,679	119,9	4,767	3,679	77,3
Skupaj	862,306	815,708	94,6	903,867	864,647	95,7

Iz pregleda je razvidno, da v tem mesecu montaža central ni dosegla svoje naloge. Ker pa je razlika minimalna, je ne bomo posebej obravnavali. Montaža rotacijskih strojev blagovne proizvodnje sicer ni dosegla, dosegla pa je skupno proizvodnjo. To je ugodno, saj je prvenstveno gledala, da zadovolji potrebe ostalih obratov, posebno Nove Gorice.

Kakor že nekaj mesecev je pa tudi v mesecu novembru stanje v Novi Gorici naravnost porazno. Dosegli nismo niti polovico mesečne naloge. Zato je prav, da si stanje v Novi Gorici podrobneje ogledamo. Plan ni bil dosežen praktično pri nobenem izdelku. 130 W dinam smo izdelali namesto 600 kosov le 23 kosov. Montirati nismo mogli, ker nismo imeli polovih čevljev. 200 W dinam je bilo izdelanih namesto 1000 kosov le 150 kosov. Zastoj je nastal zaradi tega, ker je kupec zahteval spremembo konstrukcije. Morali smo izdelati dva nova sestavna dela in popravljati nekatere obstoječe sestavne dele. 300 W dinam je bilo izdelanih namesto 500 le 456 kosov. Tudi tukaj je vzrok v prepozni dobavi polovih čevljev. Starterjev 1,8 KM je bilo izdelanih namesto 400 kosov le 193 kosov. Vzrok je v premajhni dobavi sklopk iz matičnega podjetja. Poleg tega je pa nastala napaka na rotorjih in je morala Nova Gorica vrniti že izdelane rotorje nazaj v Kranj na popravilo. Starterjev 2,5 in 4 KM je

med drugim govori tudi to, da tudi z-
stran tega v svetu uživa velik ugled
in spoštovanje, saj je po vzorcu naše
invalidske zakonodaje reševala to vpra-
šanje tudi marsikatera druga država.

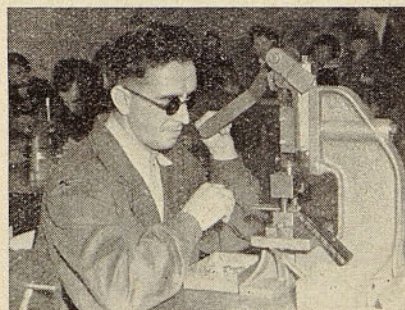
Pri sprejemanju nove delovne sile
v našo tovarno, že od prvih let sem
nismo pozabili tudi na invalide, pač
pa so imeli le-ti, prav tako kot zdravi
interesenti za službo, enake pogoje. —
Dokaz za to je sorazmerno visoko šte-
vilo raznovrstnih invalidov, zaposlenih
v naših montažnih in drugih oddelkih,
kjer opravljajo taka dela, ki njihovi
invalidnosti v celoti ustrezajo in na teh
mestih lahko opravljajo svoj posel pov-
sem enakovredno zdravim sodelavcem,
kar jim seveda zagotavlja tudi enake
prejemke.

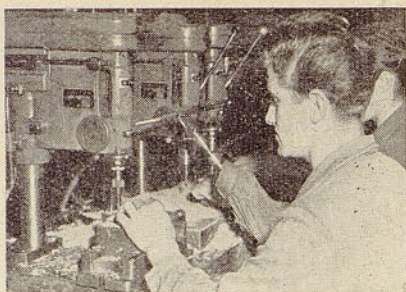
Okrajni zavod za socialno zavarova-
nje je lani med invalidi, zaposlenimi v
Iskri izvedel zanimivo anketo, da bi
se tako natančneje seznanil z življenj-
skimi in delovnimi pogoji, ki jih le-ti
imajo. Ta anketa je predvsem pokazala,
da je v našem podjetju od okrog
3800 delavcev in uslužbencev, zaposle-
no nekaj manj kot 360 invalidov, kar
pomeni slabih 10 % članov delovnega
kolektiva.

Zanimiv je odgovor anketiranih in-
validov na vprašanje, če jim delo, ki
ga v našem podjetju opravljajo, ustre-
za. Le nekaj jih je odgovorilo z ne,
ostali pa so z delovnimi mesti zado-
voljni in na njih opravljajo svoje dolž-
nosti enakovredno zdravim. Toda čla-
ni komisije, ki je zadolžena za pravil-
no urejevanje invalidskega vprašanja,
so brž po opravljeni anketi poskr-

Spodaj: Stane Šinkovec, slepi Franc
Gramc

Desno zgoraj: Lojze Sajevec, Maks
Simonič

beli, da bodo tudi ti invalidi dobili ustrezna delovna mesta.

Nekaterim pri nas zaposlenim invalidom njihova invalidnost pri delu sicer ni povzročala kdo ve kakšnih težav, zato njihovih delovnih mest tudi ni bilo treba posebej preurejati in prilagoditi njihovim hibam in poškodbam. Teže je bilo s tistimi invalidi, katerim je bilo treba zaradi okvar na rokah ali nogah, ustrezno prilagoditi stroje, da zdaj lahko na njih nemoteno delajo. Toda tu ni bilo nerešljivih problemov in po preureditvi strojev delo tem invalidom, kljub njihovim telesnim okvaram ne pomeni nikakršnih težav.

Kakor je razbrati iz ankete, je med težjimi invalidi v naši tovarni največ takih, ki so na različne načine, bodisi zaradi poškodb ali zaradi posledic bolezni, izgubili vid. Le-tem težkim invalidom so v naših montažnih oddelkih dani najboljši pogoji za zaposlitev, saj zanje ni težko naučiti se določenih delovnih operacij, pri katerih se njihovi prsti sčasoma tolikanj izurijo, da te operacije opravljajo povsem dovršeno in v marsikaterem pogledu celo bolje in hitreje od zdravih delavcev, ker se v svojem zdravstvenem stanju in ker jih nič v njihovi okolici ne moti, pri delu lažje zberejo in se mu v celoti posvečijo. Tudi samo priučevanje in prekvilifikacija za ta delovna mesta, ni pomenila kdo ve kakšnih težav in so se menda tem opravilom prilagodili v sorazmerno enakem času kot zdravi delavci, ko so vstopili v tovarno.

Zal pa je kljub vsem preventivnim in zdravstvenim ukrepom med našimi invalidi še vedno precej takih, ki boleajo za tuberkulozo. Tudi zanje je bilo poskrbljeno, da so dobili takšna delovna mesta, na katerih ni pogojev, da bi se njihova bolezen počasneje

bilo izdelanih namesto 1900 kosov le 954 kosov. Znano je, da smo vse do meseca oktobra prejeli rotorje za te starterje iz Anglije, ker ga doma še nismo osvojili. S proizvodnjo rotorjev smo začeli v mesecu oktobru in jih proizvedli okoli 700 kosov. Predvidevali smo, da bomo v mesecu novembru izdelali vsaj 1000 kosov rotorjev, poleg tega nam je pa nabavni oddelek obljubil, da bo do konca oktobra prispelo iz Anglije še 1000 kosov rotorjev. Na žalost smo pa prejeli pošiljko iz Anglije šele zadnji dan v mesecu novembru. Domačih rotorjev smo v mesecu novembru izdelali le 650 kosov. Večje količine nismo mogli izdelati, ker nam je sredi meseca zmanjkalo bakra in impregniranega platna. Tako smo montirali le polovico predvidene količine. Vžigalnih tuljav je bilo izdelanih le 905 kosov namesto 2000 kosov. Vzrok je v premajhni dobavi elektrobakelita. Magnetnih vžigalnikov je bilo izdelanih od predvidenih 4000 kosov le 1994 kosov. Celotne količine nismo mogli sestaviti, ker Nova Gorica ni prejela dovolj osnovnih plošč. Zastoj je nastal zaradi spremembe orodja. Sicer pa večje količine ne bi mogli montirati, ker smo šele koncem meseca prejeli iz Švedske vrteče dele vžigalnika.

Iz pregleda je razvidno, da je v prejšnjem mesecu tudi splošna montaža le s težavo dosegla svoje naloge. Plan ni bil dosežen pri trofaznem števcu, ker smo magnetne iz inozemstva prejeli šele konec meseca. Tokovnih transformatorjev smo izdelali le polovico, ker smo prepozno prejeli baker. Zračnih stikal smo izdelali le eno tretjino od predvidene količine, ker smo prepozno prejeli specialen bakelit. Mikrofonске vložke smo izdelovali samo za potrebe telefonskih aparatov, ker ne dobivamo zadostnih količin ogljenih membran.

Iz gornjih skopih podatkov je razvidno, da je glavni vzrok težav v pomanjkanju ali prepozni dobavi materialov. Res je, da so naše kapacitete že do kraja izkoriščene, vendar bi se s tekočo dobavo materiala iste lahko še bolje izkoristili. Zaradi pomanjkanja materiala moramo namreč večkrat preurejati stroje kot bi bilo to sicer potrebno.

Mesec november nam je porabil več kot polovico »rezerve«, ki smo jo koncem oktobra še imeli. Naslednja tabela nam kaže kako so poedini obrati dosegli 11-mesečno obveznost.

Oddelek	Blagovna proizvodnja			Skupna proizvodnja		
	predvid.	proizved.	%	predvid.	proizved.	%
MRS in						
N. Gorica	2.301,565	1.852,684	80,6	2.319,832	1.909,148	82,4
MI	481,153	461,010	95,8	530,043	513,059	96,9
MS	3.136,367	3.313,854	105,5	3.153,607	3.341,504	106,0
MK	614,514	722,381	117,9	614,514	733,735	119,6
MC	1.405,552	1.456,173	103,7	1.405,552	1.460,694	104,0
MU	360,835	442,478	122,6	383,635	467,233	121,9
Sel. st.	300,530	407,568	135,4	465,000	533,088	114,6
Lipnica	22,200	3,833	172,8	133,320	152,695	114,2
Ostalo	34,383	40,984	119,2	48,540	40,984	84,5
S k u p a j	8.657,109	8.700,965	100,5	9.054,043	9.152,140	101,1

Pregled kaže, da imamo le še 0,5% rezerve ali 44 milijonov. Iz gornjega je razvidno, da v letošnjem letu ne bomo mogli doseči proizvodnje 10 milijard, saj nam manjka še 1 milijardo 300 milijonov. Ukrenili smo vse potrebno, da bo mesec december čimboljši, saj zadnji čas material bolje prihaja. Upamo, da bomo v mesecu decembru dosegli proizvodnjo v vrednosti 1 milijarde dinarjev, tako da bi bil povišani gospodarski plan presežen za 1%. Pregled kaže, da 11-mesečne naloge nismo dosegli v prvi panogi in v panogi instrumentov. Vzrok je v izredno visokem planu za ti dve panogi v letošnjem letu. Primerjava med proizvodnjo v letošnjem in lanskem

letu nam pa kaže, da smo ravno v teh dveh panogah dosegli največje povečanje:

Oddelek	Jan.—nov. 1959 v 000 din	Jan.—nov. 1960 v 000 din	%
MRS in Nova Gorica	1.339,387	2.087,221	156,0
MI	372,857	519,487	139,5
MS	2.518,150	3.339,029	132,6
MK	980,169	1.257,621	128,0
MC	1.159,099	1.449,574	125,0
MU	358,004	443,957	124,0
Selenski stavki	285,232	594,370	208,5
Lipnica	31,702	3,833	12,1
Ostalo	162,230	40,984	25,2
S k u p a j	7.212,830	9.735,716	135,0

Proizvodnja prve panoge se je povečala z ozirom na isto obdobje v lanskem letu za 56 %, proizvodnja instrumentov pa za 39,5 %. To nam kaže, da je težišče dela v proizvodnji bilo na pravem mestu, da pa nismo uspeli proizvodnje povečati v taki meri kot bi bilo potrebno.

Naša navada je, da uspeh podjetja cenimo po tem, kako izpolnjujemo trenutne naloge. Prav pa je, da ugotovimo, da je letošnja proizvodnja za celih 35 % višja kakor je bila lanska. To je uspeh, ki ga doseže le malo podjetij. Seveda pa mora ostati v bodoče naša glavna skrb zadovoljiti prav vse potrebe tržišča.

zdravila, oziroma bi jo ti delovni pogoji celo še pospeševali.

Iz ankete je nadalje razvidno, da se naši invalidi v okviru delovnega kolektiva dobro počutijo, zlasti tudi še zaradi odnosov, ki so se razvili med njimi in med zdravimi delavci. Pri

Slepa Kristina Gerbec

tem so v celoti odpravili občutek manjvrednosti in na svojih delovnih mestih delujejo kot enakovredni proizvajalci, vlagajo enake napore za izpolnitev proizvodnih nalog in stremijo za tem, da bi skupno z ostalimi delavci prispevali svoj delež k izgradnji socializma in lepše bodočnosti.

Jože Benčič

Ob organiziranju kadrovske službe

Reorganizacija našega podjetja na samostojne ekonomske enote se vse bolj približuje svoji uresničitvi. Vzporedno z izvajanjem gospodarskih ukrepov v tej smeri, sta upravni odbor in delavski svet podjetja poskrbela tudi za nadaljnje urejevanje problemov socialno družbenega položaja zaposlenih delavcev. Delavski svet je potrdil organizacijo kadrovske uprave, ki ima nalogo združiti vse službe, ki se ukvarjajo z življenjskimi problemi zaposlenih delavcev in jih urejati tako, da bo o vseh teh vprašanih vodena enotna politika, po enotnih vidikih in da bo po svoji odgovornosti, ki jo ima do zaposlenih delavcev, izenačena z vsemi ostalimi službami v podjetju.

V sklop kadrovske uprave spadajo dosedanj kadrovski oddelek (personala), oddelek za izobraževanje (šola in IC) in oddelek za socialno službo. Vsi ti oddelki se ukvarjajo s problemi zaposlenih de-

lavcev, njihovo delo se med seboj prepleta in dopolnjuje. Da se zagotovi uspešnost in vrednost te službe ter enotno vodenje, bodo vse te službe dobile svoje mesto v dosedanjih prostorih industrijske šole, s čimer želimo doseči dvojen uspeh: boljše povezanost in koordinacijo dela na vseh treh področjih in ekonomičnejšo uporabo prostorov, ki jih v podjetju tako primanjkuje.

Za pravilno in smotrno gospodarjenje je nujno, da se samoupravni organi sistematično bavijo s problemi zaposlenih ljudi od takrat, ko delavec vstopi v delovno razmerje, da takrat, ko mu delovno razmerje preneha. Zato pa je potrebno, da dobi kadrovski oddelek, ki mora izvrševati kadrovske politike na osnovi smernic samoupravnih organov, v organizacijski shemi kadrovske uprave tudi svoje mesto. Njegovo delovno področje se v nobenem primeru ne sme omejevati le na sprejemanje, odpuščanje, na registracijo preместitev in napredovanje, na nagrajevanje in podobno. Kadrovski oddelek bo moral razširiti svoje delo na področje svetovanja, ugotavljanja, zasledovanja objektivnega kontroliranja. Izdelati bo treba konkretnije programe, v katero smer se bo razvijala kadrovska politika za daljše obdobje. Pri tem nam bo moralo biti vsekakor osnovno vodilo dejstvo, da moderna industrija ne trpi stihijskega odnosa do ljudskih problemov v proizvodnji. Ljudski faktor je tako važen in kompleksen, da ga mora določeno število ljudi brezpogojno permanentno strokovno obravnavati. Vse to pa narekuje osnovno smer kadrov-

ske politike. Le-ta mora nenehno spremljati probleme, želje, počutje zaposlenih delavcev, razvijati sistem nagrajevanja po delu na osnovi dejanske produktivnosti podjetja, obratov in posameznika ter posvetiti vso skrb humanizaciji odnosov v podjetju. Pri pravilni kadrovske politiki gre namreč predvsem za to, da moremo s prizadevanjem, s pravilnimi metodami dela in jasno politiko zelo vplivati na razpoloženje ljudi, na njihov odnos do dela in da moramo s svojimi delovnimi naporji na teh področjih prispevati svoj delež k razvoju naših gospodarskih ukrepov in k poglobljanju socialističnih človeških medsebojnih odnosov.

Krivično bi sodil, kdor bi smatral, da ni bilo v tej smeri do sedaj dovolj prizadevanj. V pogojih dosedanjega poslovanja personalnega oddelka so se ustvarili za izvajanje nakazane kadrovske politike vsi pogoji. Nadaljnji razvoj gospodarstva nasploh, decentralizacija podjetja na posamezne obrate, specializacija proizvodnje, vključevanje delavcev v celoten kompleks upravljanja pa zahteva prav na teh področjih določene prelomnice in večjega poleta, pri katerem nam mora biti vedno večja skrb naš delovni človek. Investicijska nalaganja in prizadevanja v tej smeri in na sedanji stopnji našega razvoja so najrentabilnejša za družbo, gospodarsko organizacijo in posameznika.

O problemih strokovnega izobraževanja se že dalj časa vodijo živahne razprave tako v podjetju kot v vseh ostalih odgovornih organih izven podjetja. O vprašanih strokovnega izobraževanja je spomladi razpravljala tudi slovenska ljudska skupščina in sprejela določena priporočila. O tem vprašanju je s posebno odgovornostjo razpravljal OLO Kranj, ki je med ostalimi sprejel tudi sklep o prenosu industrijske šole na podjetje. Osnovo za vse te ukrepe je dala resolucija o strokovnem izobraževanju, ki jo je v začetku junija sprejela Zvezna ljudska skupščina. Osnovni temelji resolucije so dejstva, da se lahko boljša socialistična družba gradi samo pod pogojem, da ljudje sami — upravljalci in proizvajalci upravljajo s proizvodjalnimi sredstvi. Da pa bi lahko opravljali to funkcijo, potrebujejo tako izobrazbo, za katero sami na svojih dolžnostih in delovnih mestih smatrajo, da jim je potrebna.

Drug princip, s katerim je treba računati je dejstvo, da imata v razviti družbeni ureditvi pomembno vlogo znanost in tehnika ter njihovi dosežki. Za uspešen perspektivni razvoj podjetja, za izboljšanje pogojev zaposlenih ljudi, je torej tudi v našem podjetju potrebno dosti večje strokovno znanje, cela vrsta specializacij ne samo visokih strokovnjakov ampak prav vsakega proizvajalca.

Zaradi teh kvalitativnih sprememb, ki jih moramo doseči v sistemu nadaljnega izobraževanja za podjetje, sta se upravni odbor in delavski svet odločila, da se vse veje izobraževanja v podjetju združijo, da se izobraževanje usmerja enotno ne glede na to ali gre pri tem za redni, dopolnilni študij, za izobraževanje na delovnem mestu ali za ekonomsko družbeno izobraževanje. Za vsako dejavnost posebej bo treba izdelati odgovarjajoče

programe na osnovi stvarnih analiz stanja, ki terjajo take ali drugačne ukrepe.

Vsekakor je kadrovska služba tista strokovna služba v podjetju, ki mora zgraditi zdrave temelje za razvoj takega izobraževanja. Brez plana, koliko in kakšne kadre potrebujemo, ne bo smotrnega izobraževanja. Hkrati s planiranjem bo treba ugotoviti tudi profile kadrov, da bomo vedeli, kakšna znanja so potrebna za določena delovna mesta.

Če sledimo duhu načel o strokovnem izobraževanju, bo treba organizirati izobraževanje v več smeri. Določeno število vajencev in že zaposlenih delavcev bo treba izobraziti v specializirane delavce. Ob analizi delovnih mest v podjetju pa bomo gotovo odkrili še druge profile delavcev. Prav tako bo treba misliti na ustanovitev tehnične šole, ki bo morala dobivati kader iz strokovne šole in iz vrst zaposlenih delavcev. Izobraževati ne bomo smeli le iz gledišča trenutnih potreb, nujno bo treba preiti na delo kadrovske politike za daljše obdobje.

Izpolnjeni sistem nagrajevanja po delu ter demokratični način napredovanja zaposlenih delavcev bo ustvaril tak položaj, da se bo pri zaposlenih jasno izoblikovala težnja pridobiti si potrebno strokovnost za določeno delo. Zato so tudi odveč razprave, kje je izobraževanje pomembnejše, v šoli ali IC, saj gre predvsem za notranji vsebinski učni odnos, ki se mora na določeni stopnji vsklajevati in dopolnjevati v skladu s potrebami proizvodnje. Drugotnega pomena pa je vprašanje organizacije, prostorov, finansiranja in vodenja, izobraževanja.

Socialna služba je v podjetju že do sedaj najbolj razvila svojo dejavnost v skladu s potrebami današnjega časa. Gre samo za to, da preko nalog, ki jih ima, koordinira svoje delo z vsemi ostalimi faktorji, ki skrbijo za napredek zaposlenih. Delo socialne službe bo še v naprej baziralo na spoznanju, da od dobrega počutja ljudi v podjetju zavisi tudi njihova produktivnost.

Delavce bo treba še nadalje osvobajati raznih fizičnih naporov, psihološke zaskrbljenosti, bolezni, skrbi za družino, stanovanja in podobnega. Reševanje socialnih problemov, delovnih odnosov in tehnične zaščite bodo morale tudi družbeno politične organizacije v podjetju posvetiti več pozornosti.

Gre torej v bistvu za povečano skrb za delovnega človeka, ki so jo samoupravni organi dolžni organizirati, s tem v zvezi pa za novo vsebino in metode dela. Tem stremljenjem pa se upirajo nekatere subjektivne sile v podjetju in izven njega. Ker so vkovane v stare navade in tradicije, niso sposobne spoznati, da so njihove navade in običaji v poslovanju postali zavora novim oblikam, ki se porajajo z novo vsebino dela in poslovanja. Svoje delo utemeljujejo s tem, da so izkušeni in dolgotrajni praktiki, ter da morajo nepreizkušene novosti povzročiti depresijo kvalitetnega poslovanja. Pri vsem tem pa taki pogledi zavirajo stvarni razvoj odnosov, ki z vso svojo močjo progressa silijo, da se tudi subjektivna praksa vodenja posameznih služb v podjetju mora menjati in prilagoditi zahtevam razvoja demokratičnih medsebojnih odnosov.

GIBANJE OSEBNIH DOHODKOV

	Skupni čisti OD*	Skupaj opr. ure	Povprečno mesečno izp. OD	Skupni čisti OD	Skupaj opr. ure	Povprečno mesečno izp. OD	INDEKS $\frac{3/4}{3/4}$ 1960 $\frac{3/4}{3/4}$ 1959
	000/din			000/din			
	I.-IX 1959			I.-IX. 1960			
Elektrarna Sava Kranj	14,178	120,013	24,573	14,230	118,205	25,039	101,9
Kovinar, Kranj	14,019	157,334	18,533	19,057	162,044	24,461	132,0
Iskra, Kranj	506,871	5.713,766	18,452	727,450	6.801,955	22,244	120,6
Oven, Kranj	5,350	58,493	19,024	6,496	54,676	24,712	129,9
Kranjske opekarne	23,693	349,045	14,119	32,635	380,415	17,842	126,4
Roleta - mizarstvo, Kranj	20,028	290,832	14,323	22,244	256,516	18,038	125,9
LIP Preddvor	6,805	105,024	13,476	9,832	98,048	20,858	154,8
Lesna industrija	26,833	395,856	14,098	32,076	354,564	18,818	133,5
Tiskanina, Kranj	269,855	3.513,143	15,976	348,010	3.489,520	20,744	129,8
Inteks, Kranj	163,553	2,343,432	14,516	238,094	2.325,186	21,299	146,7
IBI, Kranj	54,847	700,954	16,276	69,880	817,204	17,786	109,3
Zvezda, Kranj	24,584	289,219	17,680	31,847	281,800	23,506	133,0
SPIK, Kranj	44,951	695,893	13,435	53,704	695,347	16,064	119,6
Tekstilna industrija	557,790	7.542,641	15,382	741,535	7.609,057	20,270	131,8
Standard, Kranj	25,029	318,406	16,351	33,550	301,261	23,163	141,7
Planika, Kranj	164,437	1,680,276	18,104	195,163	1.939,977	20,925	115,6
Alka, Duplje	13,648	205,764	13,797	20,862	210,802	20,584	149,2
Industrija usnja in obutve	203,114	2.413,446	17,503	249,575	2.452,040	21,170	121,0
Tov. gum. izd. Sava, Kranj	165,893	1.757,081	19,637	231,359	2.070,314	23,244	118,4
Oljarica, Britof	9,486	106,467	18,533	12,885	100,931	26,553	143,3
Gorenjski tisk, Kranj	20,324	218,342	19,361	30,192	234,293	26,803	138,4
Industrija skupaj	1.547,551	18,832,394	17,091	2.097,490	20.338,494	21,451	125,5

* OD = osebni dohodki

PRODAJA V NOVEMBRU

PRODAJNI PLAN ZA MESEC NOVEMBER 1960 ni bil izpolnjen, kar sledi iz spodnje tabele:

Plan	Panoge	Izvršeno v %
Avtoelektrika	243,000.000	163,776.924 67 %
Kinoakustika	53,500.000	85,180.566 159 %
Meril. tehnika	305,500.000	308,373.101 101 %
Telefonija	213,000.000	113,669.856 53 %
Usluge	22,000.000	22,525.555 102 %
Skupaj	837,000.000	693,526.002 83 %

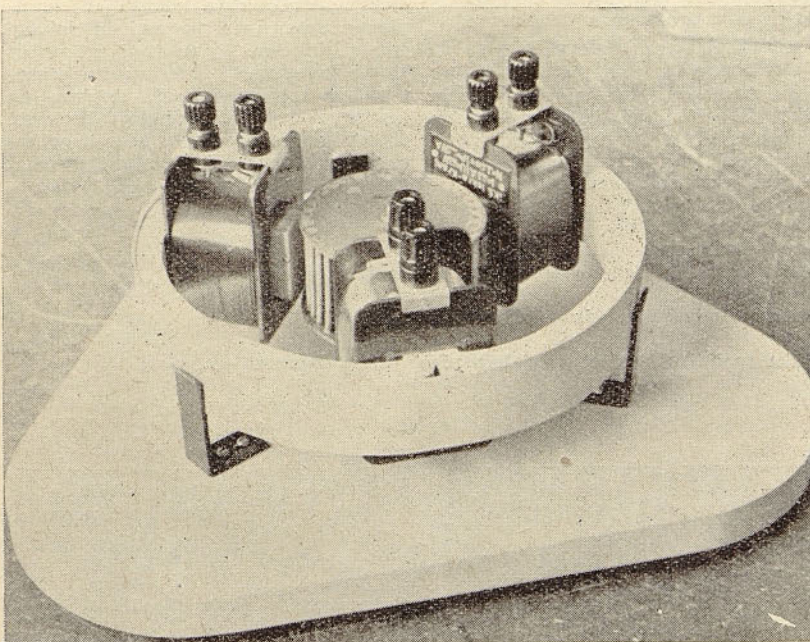
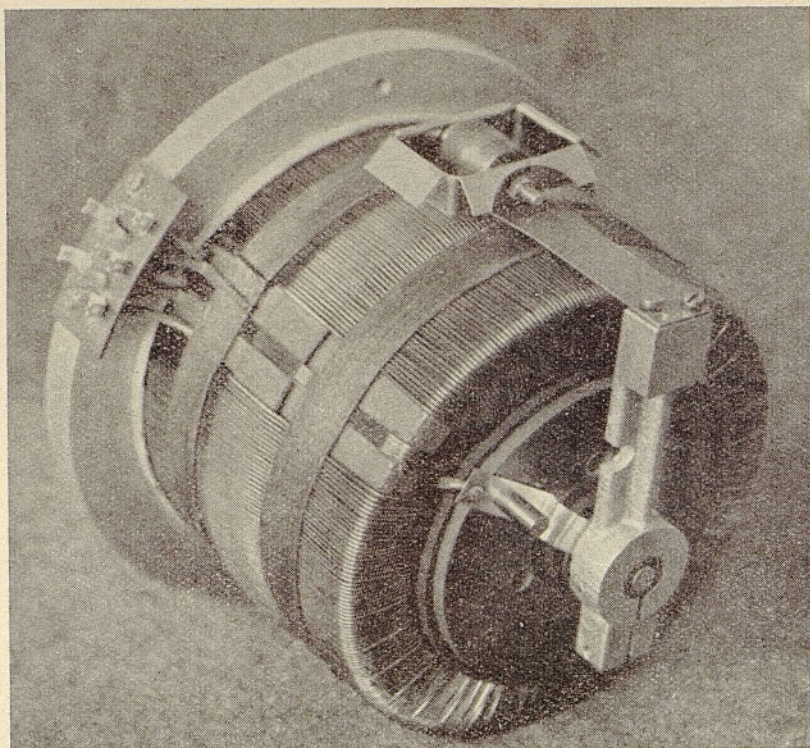
Avtoelektrika ima še nadalje izredne težave, katerim se je ta mesec pridružila tudi telefonija.

Naša obljuba, da bo tudi prodaja izpolnila svoj letni plan in prodala blaga za 10 milijard dinarjev, je zelo problematična. Z vključno novembrom smo prodali blaga v višini 8 milijard 535 milijonov 738.271 dinarjev in nam torej do 10 milijard manjka še 1 milijarda 464,261.729 dinarjev.

Pogled v delavnico elektroodseka IKŠ Iskra

Spotoma sem popasel radovednost tudi v delavnici elektroodseka naše industrijske šole. »Morda pa bo le kaj zame in za mojo beležnico!«, sem si mislil, čeprav nisem računal, da bom kaj prida novega in zanimivega izvedel takole, nepripravljen in dogovorjen z ljudmi, ki jo vodijo. Toda, glej, že prvo srečanje in prvi pogled po delavnici, mi je odkril marsikaj, kar je bilo vredno zapisati.

Najprej so mi padle (čeprav precej prevelike za dobesedni pomen!) v oči lično izdelane, napajalne plošče, pravkar pripravljene, da jih odpošljejo interesantom. Seveda so mi morali šele razložiti, za kaj te napajalne plošče uporabljajo, ker so mi bile, pač laiku v tej stroki, nekaj povsem neznanega. Preden sem izvedel za njihove naloge in namen, sem si pogledal podrobnosti

Slika zgoraj: Vrstilni transformator (variak)

Slika spodaj: Model asihronskega motorja (učilo)

Slika desno: Napajalna plošča NP5 izdelana za EST šolo v Ljubljani

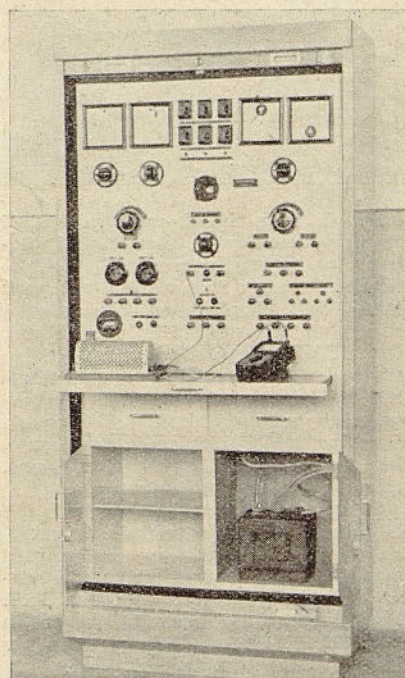
Foto: Jože Zaplotnik

in moram reči, da so bile res solidno izdelane. Prav zares, kar verjeti nisem mogel, da je to izdelek učencev drugega letnika!

Seveda se je moja radovednost začela brž stopnjevati, saj tako »dobre letine«¹ podatkov za reportažo res nisem pričakoval. In na tem mestu posebna pohvala vsem, ki so mi povedali tolikanj zanimivega, da sem se lahko lotil tega pisanja. Toda, spodobi se, da začnem v začetku, ne kar sredi tega, kar sem opazil v delavnici in kar so mi prijazni učenci in mojstri pripovedovali.

Povsem razumljivo je, da imajo gojenci Industrijske kovinarske šole razen teoretičnega pouka tudi praktično delo in ko končajo šolanje v elektroodseku te šole, imajo kvalifikacijo telefonskega mehanika, elektromehnika ali avtoelektrikarja. Pri praktičnem pouku že v drugem letniku pridejo k izdelavi najraznovrstnejših elektrotehniških izdelkov, zlasti takih, s katerimi IKS »Iskra«² zalaga druge šole in fizikalne kabinete. Toda ne samo to. Pod vodstvom in nadzorstvom učiteljev praktičnega pouka in mojstrov, v šoli vse te izdelke tudi razvijajo, nato pa jih izdelujejo, največkrat v serijah, ki so že v naprej določene interesentom, ki jih potrebujejo.

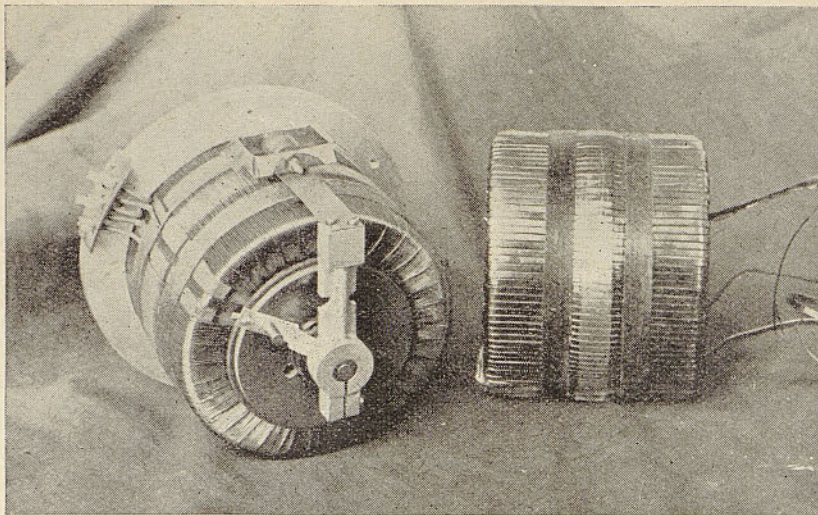
Razen tega so gojenci elektroodseka IKS »Iskra«³ v celoti sami izdelali tudi vse učne pripomočke za lastno šolo in si s tem zagotovili pogoje, pod katerimi ob dobrem vodstvu mojstrov in učiteljev pridobivajo solidno znanje v elektro stroki. Ko so bile potrebe lastne šole nekako zadovoljene, so začeli izdelovati razne instrumente in aparature tudi za druge potrebe. Tako so na primer v šoli projektirali in v celoti

izdelali celo tudi kompletno opremo za nekatere industrijske šole, všteti tudi specialno pohištvo, ki so ga zahtevale te šole. Dobavili pa so vrsti šol za njihove fizikalne in elektro kabine tudi celotno opremo, ki sodi v takšne objekte.

Naj naštejemo le nekatere odjemalce ličnih in kakovostnih izdelkov učencev Industrijske kovinarske šole »Iskra«, ki so jih doslej z zadovoljstvom prejeli in jih uspešno uporabljajo za vzgojo novih strokovnih kadrov.

Elektro oddelek Metalurške industrije na Jesenicah je IKS »Iskra« opremila s kompletno opremo, pohištvom in vsem potrebnim. Prav to so iz tega vira dobili tudi v Rudarski industrijski šoli v Zagorju, nadalje pa še v Industrijski šoli v Zvečanu na Kosmetu, v Ind. rudarski šoli v Varešu v BiH, v elektrooddelku IKS »Lito-stroj« v Ljubljani, v Brodarski šoli na Reki, v fizikalnem kabinetu na osem-

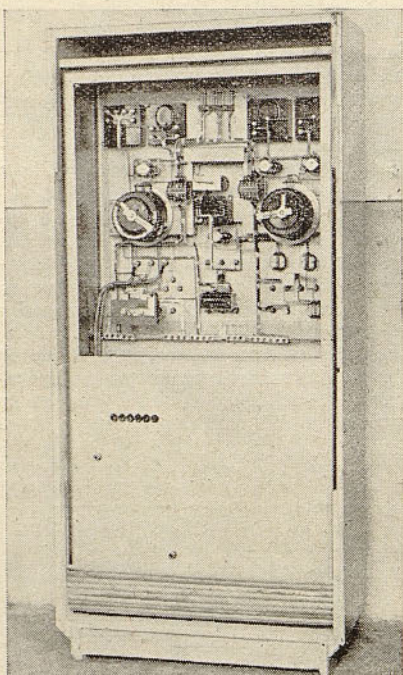
Zanimivo je, kako je v naši industrijski šoli razdeljen učni program. Učenci drugega letnika na primer imajo v šolskem letu teoretični pouk le tri mesece, medtem ko praktično delajo v delavnici šole tri mesece, naslednje tri pa v oddelkih v tovarni. Praktično delo gojencev tretjega letnika pa je izključno v tovarniških delavnicah.

Ze v preteklem šolskem letu pa so v elektroodseku IKS predlagali, naj bi praktični pouk kovinarske stroke za električarje skrajšali, in sicer tako, da bi učenci pol leta imeli praktični pouk v kovinarski delavnici, četrt leta bi obdelovali osnovni elektro program, na-

slednji četrt leta pa bi imeli praktično delo v tovarniški delavnici. Tak način šolanja se letos lepo odraža v drugem letniku, saj se je močno dvignila kvaliteta dela pri izdelkih, katere prikazujejo pričujoči posnetki.

Ne vem sicer, če mi je uspelo prikazati celotno sliko dela v delavnici elektro odseka naše industrijske kovinarske šole, vem pa to, da so me izdelki, ki sem jih tu imel priložnost videti in spoznati, vsestransko presenetili in zato menim, da je prav, da jih predstavim tudi našim bralcem, čeprav morda o delu in učenju gojencev tega odseka šole le nisem povedal vsega.

-Jan-

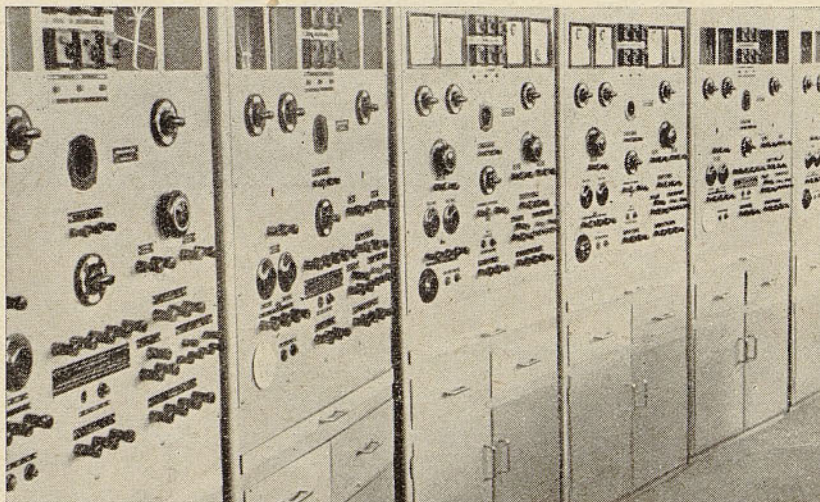
Slika levo: Napajalna plošča NP5, pogled iz zadnje strani

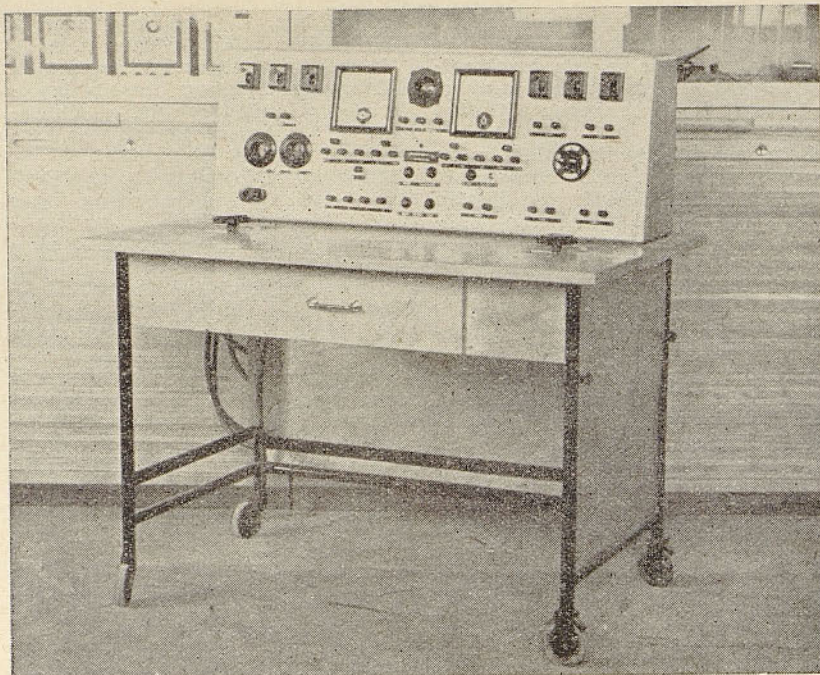
Slika zgoraj: Vrtilna transformatorja za 0-250 V in 0-25 V

Slika spodaj: Skupina napajalnih plošč pripravljena za transport

letki »Lucijan Seljak« v Stražišču. Z že prej omenjenimi napajalnimi ploščami pa so predvsem založili Elektrotehniško srednjo šolo v Ljubljani, prav tako Elektrotehniško srednjo šolo za rudarstvo in lesno stroko v Ljubljani, Osemletko v Novi Gorici in še dolgo vrsto drugih. S prodajo teh kvalitetnih izdelkov, učnih in drugih naprav, pa si šola ustvarja hkrati tudi zadostna finančna sredstva za svoje poslovanje, kar po svoje tudi izpričuje uspešnost njene vloge in poslanstva.

Preveč bi se reportaža razvlekla, če bi se zdaj lotil opisovanja posameznega od številnih izdelkov, ki so plod marljivih in spretnosti ter znanja željnih rok gojencev elektroodseka IKS. Bodi dovolj nekaj posnetkov o tem in podpisov, ki nam bodo pojasnili, v kakšne namene ti izdelki rabijo.

Prevozna razvodna plošča izdelana za gimnazijo v Murski Soboti

S pravnega področja

Državni prazniki

Pri državnih praznikih moramo ločiti tiste praznike, ki se praznujejo na vsem območju FLRJ in tiste praznike, ki se praznujejo samo na območju LR Slovenije.

Državni prazniki, ki se praznujejo na vsem področju FLRJ, so predpisani v zakonu o državnih praznikih (Ur. list FLRJ, št. 18/55) in sicer so to:

Novo leto, Prvi maj kot praznik dela in Devetindvajseti november (29. november) kot ustanovitev nove Jugoslavije. Razen navedenih državnih praznikov pa se praznuje vsako leto v vsej državi kot državni praznik tudi 4. julij – Dan borca – kot dan, ko je Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije sklenil oboroženo vstajo proti fašističnim napadalcem in okupatorjem in pozval na vstajo narode Jugoslavije (Ur. list FLRJ, št. 27/56). Četrti julij je torej praznik vstaje narodov Jugoslavije.

Republiška državna praznika, ki se praznujeta samo na območju LR Slovenije, sta:

22. julij kot dan oborožene vstaje slovenskega ljudstva (Ur. list LRS, št. 21/51) in 1. november kot dan spomina na mrtve, zlasti na padle in umrle borce za osvoboditev slovenskega naroda in za izgradnjo socializma (Ur. list LRS, št. 38/59). 22. julija so se nam-

reč začele na slovenski zemlji prve organizirane partizanske akcije proti okupatorju, ki pomenijo začetek vse-ljudske revolucije in množične oborožene borbe za osvoboditev slovenskega naroda, zato se je ta dan razglasil za državni praznik LR Slovenije.

1. november je bil do izdaje zakona o razglasitvi 1. novembra za praznik LR Slovenije dela prost, toda neplačan dan. Z novim zakonom pa ima delavec kot za ostale državne praznike, ko se ne dela, tudi za 1. november pravico do nadomestila za osebni dohodek, obračunanega za redni delovni čas po tarifni postavki oziroma po drugi osnovi, ki jo določa tarifni pravilnik (čl. 39 in 247 Zakona o delovnih razmerjih).

Novo leto se praznuje 1. in 2. januarja, Prvi maj 1. in 2. maja, Devetindvajseti november pa 29. in 30. novembra. Če je kakšen od teh dveh dni nedelja, se šteje tudi prvi naslednji delavnik po teh dveh dneh. Letos, na primer je padel 1. maj na nedeljo, zato se je praznoval tudi 3. maj, ker morata biti pri teh praznikih zajeta dva delovna dneva.

Kdo je upravičen do znižane vožnje v času izrabe letnega dopusta?

Po predpisih, ki določajo ugodnosti pri potovanju delavcev in uslužbencev v času izrabe letnega dopusta, so praviloma upravičeni do znižane vožnje delavci in uslužbenci, ki imajo nepretrgano delovno dobo enajstih mesecev.

Ali imajo morda to ugodnost tudi delavci in uslužbenci, ki izrabijo dopust po določbi čl. 37 Zakona o delovnih razmerjih, to je tisti delavci ozir. uslužbenci, ki imajo do konca kole-

darskega leta, oziroma do prenehanja delovnega razmerja, do katerega je prišlo brez njihove krivde, neprekinjeno delovno dobo najmanj šest mesecev? Ali imajo to pravico tudi njihovi družinski člani?

Po navodilu Generalne direkcije Jugoslovanskih železnic, izdanem pod GDJŽ, št. 140-51/56 z dne 12. septembra 1958 imajo pravico do ugodnosti pri potovanju ob izrabi let. dopusta delavci in uslužbenci, ki imajo v smislu določbe čl. 37 Zakona o delovnih razmerjih in čl. 85 Zakona o javnih uslužbencih – do konca koledarskega leta oziroma do prenehanja delovnega razmerja, do katerega je prišlo brez njihove krivde, neprekinjeno delovno dobo najmanj šest mesecev. To pravico imajo tudi člani njihove ožje družine.

Vajenec v podjetju

Vajenec z gospodarsko organizacijo (industrijskim, trgovinskim ali obrtnim podjetjem) ni v delovnem razmerju, pač pa je oseba, ki se s šolanjem ali s praktičnim delom v gospodarski organizaciji usposablja za kvalificiranega delavca v posameznem poklicu oziroma v posamezni obrti.

Za urejanje razmerij, ki nastanejo pri njegovem šolanju in pri praktičnem delu in za urejanje njegovih pravic in dolžnosti, se uporabljajo posebni predpisi, predvsem Uredba o vajencih (Ur. list FLRJ, št. 39/52).

Zakon o delovnih razmerjih ima za vajence le nekaj splošnih določb, tako na primer določbo o opredelitvi pojma vajenec (154. člen ZDR) in o dolžnosti gospodarske organizacije, da sprejme v uk oziroma zaposli določeno število vajencev ob pogojih, ki jih določa zvezni zakon (157. člen ZDR), sicer zakon o delovnih razmerjih zanje ne velja.

Uredba o vajencih določa, da je za vajenca posameznega poklica oziroma obrti lahko sprejeta oseba, ki je dopolnila 14 let, vendar pa ni stara več kot 18 let, da je duševno in telesno zdrava in sposobna učiti se zadevnega poklica oziroma obrti in ki ima zadostno šolsko izobrazbo, ki ni za vse poklice potrebna enaka in to najmanj 4 razrede osnovne šole do dovršene nižje gimnazije oziroma dovršene sedem ali osemletke.

Razmerje do podjetja je urejeno z učno pogodbo, ki mora biti sklenjena v pisni obliki. Nadzor nad temi pogodbami se vodi pri pristojnem Krajnem ljudskem odboru, oddelku za kadre in prosveto.

Učno pogodbo lahko razdere vajenec, kakor tudi podjetje.

Podjetje lahko razdere učno pogodbo, če ima važne razloge za to. Za važen razlog se šteje zlasti:

1. če je bila učna pogodba sklenjena na podlagi lažnih listin ali če se je vajenec tedaj, ko je bila sklenjena učna pogodba že učil pri drugem podjetju;
2. če se vajenec brez dovoljenja podjetja ali brez opravičenih razlogov neha učiti in se ne vrne na delo v 8 dneh;
3. če postane vajenec telesno ali duševno nesposoben, da bi se dalje učil

poklica oziroma obrti ali če bi nadaljnje učenje pomenilo resno nevarnost za njegovo življenje ali zdravje, kar ugotovi z zdravniškim pregledom pristojni zdravstveni organ;

4. če vajenec zboli za boleznijo, ki utegne biti nevarna za življenje ali zdravje drugih.

Za važne razloge, zaradi katerih lahko vajenec razdere učno pogodbo se štejejo zlasti:

1. če postane vajenec telesno ali duševno nesposoben, da bi se dalje učil zadevnega poklica oziroma obrti ali če bi nadaljnje učenje pomenilo resno nevarnost za njegovo življenje ali zdravje, kar ugotovi z zdravniškim pregledom pristojni zdravstveni organ;

2. če se podjetje preseli v drug kraj, pa vajenec noče z njim;

3. če se vajenec po krivdi podjetja en mesec ne more učiti;

4. če mu podjetje onemogoča učenje ali z njim grdo ravna;

5. če mu podjetje ne daje dovolj prilike za praktični pouk ali pa ga ovira, da ne more redno obiskovati vajeniško šolo;

6. če mu podjetje ne izplača redno denarne nagrade za praktično delo;

7. če je zasebni delodajalec obsojen na kazen prepovedi opravljanja poklica, daljšo kot en mesec;

8. če zasebni delodajalec zboli za boleznijo, ki utegne biti nevarna za življenje ali zdravje vajenca.

Poleg primerov iz prejšnjega odstavka lahko vajenec tudi sicer vsak čas razdere učno pogodbo; v pogodbi pa se lahko določijo obveznosti, ki zaradi tega nastanejo za njegove starše oziroma skrbnika.

Uredba o vajencih tudi določa, da se vajenci ne sprejmejo v uk poljubno vse leto, temveč praviloma le od 1. junija do 30. septembra vsakega kole-

darskega leta, kar vse je v zvezi z obiskovanjem vajeniške šole.

Vajenci imajo vsako leto pravico do 30-dnevnega plačanega letnega dopusta med poletnimi šolskimi počitnicami in do 7-dnevnega dopusta med zimskimi šolskimi počitnicami.

Prepovedane so telesne kazni vajencev. Vajenci, ki se pregrešijo zoper svojo dolžnost ali storijo kaj zanje neprimerne, se smejo opomniti ali ukoriti. V primeru opetovanih kršitev dolžnosti ali neprimernih dejanj se to lahko smatra kot razlog, da se učna pogodba med vajencem in podjetjem razdere.

Ker vajenec ni v delovnem razmerju s podjetjem, temveč le v učnem razmerju, se mu tudi vajeniška doba ne more všteti v delovno dobo in vpisati v delovno knjižico. Prav tako se mu ne more vajeniška doba všteti v delovno dobo za izrabo rednega letnega dopusta.

Mihalič Peter

Novi izdelki za redno proizvodnjo

Iz leta v leto se proizvodnja naše tovarne veča in lahko trdimo, da se proizvodna kapaciteta vedno bolj izkorišča. Letos, kakor vemo, je prav zmogljivost naše produkcije postalo poglavitno vprašanje v zvezi s perspektivnimi plani proizvodnje. Predvsem tu ne gre za absolutno zmogljivost strojev, temveč za nemoteno in časovno urejenost.

Veliko število sestavnih delov iz pisane družine naših izdelkov narekuje stalno menjavo proizvodnih procesov, menjavo orodij in naprav na posameznih strojih in na ta način izgubljammo dragoceni čas, ki pa je merodajen ko merimo efekt našega dela.

K temu že precej resnemu vprašanju pa pristopi še problem poskusnih serij in uvedba novih izdelkov v redno proizvodnjo. V zadnjem letu je pač mnogokrat bil primer, da smo uspeli izdelati poskusno serijo nekega izdelka šele, ko je bil rok za redno proizvodnjo prekoračen in našim odjemalcem nismo mogli več opravičevati naše zamude. Jasno je, da te zamude niso samo odvisne od ažurnosti proizvodnje, ampak tudi od drugih faktorjev, kot so n. pr. zmogljivost orodjarne, od temeljnega študija konstrukcije in prototipa in nazadnje tudi od sposobnosti reševanja problemov v toku razvoja proizvodnje. Ni redek primer, da tudi zaradi pomanjkanja gradiva, polizdelkov ali plačilnih sredstev več mesecev pri delu ne moremo napredovati.

K naštetim problemom pridejo še druga vprašanja kot so koordinacija in centralno vodenje terminov, ki bi predvsem služile za osnovo pri sklepanju pogodb s strankami, na drugi strani pa vodili listo vrstnega reda pri osvajanju novih proizvodov. Na kratko bi lahko rekli, da nam manjka člen v verigi naše organizacije, ki bi povezal delo na tem področju v celoto. Povsem razumljivo pa je,

da to ni tako lahko urediti, če je sploh mogoče v sedanji obliki tovarne. V tej smeri je pravzaprav že veliko storjenega, saj bodo stranski obrati v tem pogledu imeli obsegu dela določene strojne kapacitete, ki bodo vsekakor vplivale tudi na našo centralno produkcijo v smislu razbremenitve.

V takem okolju je kljub težavam v mesecu februarju t. l. začela teči proizvodnja trifaznih števecov. Nismo uspeli rešiti vseh problemov v podrobnosti, ko se je morala montaža števca T1 ustaviti zaradi pomanjkanja magnetov.

V montaži rotacijskih strojev se je po še nedovršeni prvi poskusni seriji pričela montaža univerzalnega motorja za sesalec prahu. Bolj pogumno je zakorakal v proizvodnjo tristebni napetostni regulator, ki danes ne predstavlja za izdelovalce nobene skrivnosti.

Med drugimi izdelki je zapustil poskusno proizvodnjo tudi tonski adapter na svetlobni ton za ozkotračni kinoprojektor in več instrumentov za termotehnične namene.

Posebne pozornosti glede novih izdelkov, je vreden zaganjalnik rotor za 4 in 2,5 KM. Zadnjih nekaj let gotovo nismo imeli tršega oreha, kot je prav ta na videz enostaven sestav. Če bi šli po vrstnem redu sestavnih elementov bi videli, da na celotnem rotorju ni dela, ki bi se v toku razvoja proizvodnje ne bil spremenil. Da stvar ni tako enostavna bo takoj jasno, če pogledamo samo kolektor, ki sestoji iz 116 elementov in če predpostavljamo, da je izmed 1000 elementov eden slab, lahko nastane pri sestavljanju več kot 10% izmetnih kolektorjev.

Prav tako so vstavljanje rotorskih palic v izolirane utore rotorja, zavijanje istih in natiskovanje kolektorja, operacije katere je potrebno izvrševati s posebno pazljivostjo in vestnostjo, če hočemo dr-

žati odstotek izmeta čim niže. Tudi spajkanje navitja in kolektorja s potapljanjem predstavlja za redno proizvodnjo nov način. Dosedanji izolacijski material veznih obročev ni prenesel tako visokih temperatur in bilo je potrebno spajkati ročno. Nazadnje naj omenim še impregnacijo in struženje rotorskega paketa, saj ga kot prvi primer obdelujemo šele po navitju. Vsa ta vprašanja so se reševala na podlagi izkušenj, ki jih je pokazala prva poskusna serija. Še zdaleka pa ni vse rešeno in se bodo tudi v bodoče pojavili problemi v redni proizvodnji, vendar le posamezno, ki jih bo pa od primera do primera lažje reševati. Trenutno teče proizvodnja tega rotorja splošno zadovoljivo in lahko trdimo, da je to eden naših najzahtevnejših izdelkov.

K tej skupini spadajo tudi zaganjači za 1 KM in 0,6 KM ter svetlobni dinamo za 120 W, vendar sta slednja podvržena spremembi, ki jih je izvedla tovarna FIAT in tako se bosta poskusni seriji zaganjača in svetlobnega dinamata za vozilo FIAT 600 ponovili, predno stečeta v redno proizvodnjo.

V panogi merilnih naprav pa se z drugo serijo 500 kosov zaključuje razvoj proizvodnje dvotarifnih enofaznih števecv. S svojim aluminijastim nosilcem predstavlja ta izvedba solidnejši temelj za veliko — serijsko proizvodnjo števecv. V prihodnjem letu bo ta izvedba le kot dvotarifni števec, nato pa ko se izdela tudi nova izvedba številčnika, bo tudi na traku v montaži nadomestilo aluminijasto ogrodje dosedanje pločevinasto.

Postavitev spomenika revolucije v Kranju

Pred tremi leti je Občinski ljudski odbor imenoval pripravljalni odbor za postavitev spomenika NOB v Kranju. Odbor se je v tem času sestajal in zbral potrebno gradivo o številu žrtev NOB, obsegu spomenika in njegovi vsebini, lokaciji in drugih pripravah. Odbor je smatral za potrebno, da se s tem v zvezi posvetuje z vsemi občinskimi, okrajnimi in republiškimimi organi, ki so neposredno zainteresirani za gradnjo spomenika NOB v Kranju.

Na podlagi številnih in obširnih razprav je bil odbor mnenja, da se v Kranju postavi spomenik, ki bo ovekovečil tri najvažnejša obdobja v zgodovini delavskega gibanja, narodnoosvobodilne borbe in ljudske revolucije.

V javnosti je bilo v razpravi več mnenj o spomeniku. Nekateri so zagovarjali stališče, naj bo spomenik grajen tako, da bi služil javnemu namenu t. j. socialni ali kulturni ustanovi.

Drugi so zopet tolmačili, naj bo spomenik postavljen v spomin padlim borcem NOB in žrtvam fašističnega nasilja. Posebej moramo poudariti še sklep in zadolžitev ObLO Kranj, ki je bil sprejet na velikem zborovanju ob 20. obletnici tekstilne stavke leta 1956 v Kranju, da se postavi spomenik predvojni borbi delavskega gibanja, ki je dosegla višek v tekstilni stavki.

Ko je odbor analiziral vse te razprave, je prišel do zaključka, da bi se lotil gradnje spomenika na širši zasnovi. Zato je bil sprejet sklep, da se z glavnim odborom ZB NOV Slovenije sporazumemo za razpis natečaja za idejni osnutek spomenika v Kranju, ki pa naj bi upošteval vse tri že omenjene momente. Predlog za razpis natečaja nam je bil odklonjen, ker je dosedanja

praksa pokazala slabosti pri razpisih, odnosno natečajih. Svetovali so nam znanega kiparja Lojzeta DOLINARJA, ki je napravil že vrsto mojstrov — s tematiko NOB in delavskega gibanja v Srbiji in drugih republikah.

Lokacijo za spomenik je odbor skupaj z oddelkom za gradnje in komunalne zadeve pripravil na treh različnih mestih:

1. Lokacija je v sedanjem parku Svobode med Okrajnim ljudskim odborom, Delavskim domom, Gorenjskim tiskom in Gimnazijo.

2. Lokacija je na tako zvanem »Bekslu«, kjer je v načrtu gradnja restavracije, kavarne in slaščičarne z rušenjem bivše gostilne Boh in Pekarne pri Kernu.

3. Lokacija je bila predvidena v novem parku pred novo zgrajeno kinodvorano na Zolariji.

4. Lokacija, ki je bila pred časom najbolj aktualna na ploščadi pred novo zgradbo OLO pa je odpadla, ker ni primerna zaradi Restavracije »Park« in razširitve vrta.

Pred dvema mesecema smo po pristanku z gradnjo, tov. DOLINARJA in ing. Marjana TEPINO povabili v Kranj, kjer smo preverili vse variante in prišli do zaključka, da bi vsebinsko lahko zajeli vsa tri obdobja na spomeniku le v parku Svobode. Odbor, ki je bil že prej soglasen za prvo lokacijo, se je tako strinjal tudi s stališči kiparja in arhitekta.

Ideja, da vsebuje spomenik tri najpomembnejše zgodovinske dogodke zadnjih 25 let, ko je delavski razred Kranja in okolice pod vodstvom Komunistične partije izbojeval najpomembnejšo zmago, je politično in zgodovinsko povsem opravičljiva. Zato je tudi odbor sprejel sklep, da se imenuje »SPOMENIK REVOLUCIJE« in odkrije ob 20. obletnici vstaje in 25. obletnici velike tekstilne stavke v Kranju, ob priliki praznovanja občinskega praznika, dne 1. avgusta 1961.

Spomenik bo posvečen vsem padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja iz področja občine Kranj, od 1941. do 1945. leta. 884 žrtev, ki jih je današnja velika občina Kranj darovala za stvar ljudske revolucije in borbe delavskega razreda, nas resno opozarja na dostojno oddolžitev.

IDEJNI OPIS SPOMENIKA

Za postavitev spomenika »REVOLUCIJE« se bo uporabil celotni prostor sedanjega parka Svobode. — Namen spomenika je, ovekovečiti najpomembnejše zgodovinske dogodke zadnjega časa, in to: štrajke delavstva, oboroženo vstajo 1941 z narodnoosvobodilno borbo, s posebnim poudarkom na udeležbo žena pri osvoboditvi, vse to v okviru revolucije naših narodov.

Legi parka in njegov floris nudijo možnost, da vsaka tema dobi svojo posebno lokacijo. S tem bi se na eni strani poudaril časovni presledek med poedinimi dogodki, a na drugi strani se daje možnost, da vsaka skulpturalna kompozicija dobi svoje karakteristično mesto.

Revolucija naših narodov je simbolično podana kot skulptura žene v dinamičnem poletu (material bron, višina 4 m). Stoji na okoli 8 m visokem kamenitem podstavku. Postavljena je v zgornjem delu parka v njegovi glavni osi, gledajoč v severozahodno smer.

»Štrajk kranjskih delavcev« v predvojnih letih je prikazan v trofiguralni kompoziciji (material bron, višina ca. 2,70 m). Ta kompozicija stoji na spodnjem delu parka ob Koroški cesti na 1,6 m visokem kamenitem podstavku, ki je vezan na robnik parka.

»Narodnoosvobodilna borba« je prikazana v kompoziciji dveh figur (material bron, višina ca. 2,70 m). Stoji v sredini parka potisnjena proti Delavskemu domu na 1,50 m visokem podstavku.

Že sam idejni osnutek spomenika nam zgovorno priča, da je vsebinsko in umetniško zajeta vsa veličina prehojene poti z granitnimi temelji, na katerih danes gradimo našo socialistično zgradbo — novo Titovo Jugoslavijo.

Vse politične organizacije občine, zbori volivcev in ljudski odbor so predloženi osnutek spomenika sprejeli. Pogodba za kiparsko delo je podpisana. Stroški za kiparska in livarska dela bodo znašali 14.700.000 dinarjev. Urba-

nistična, arhitektonska in komunalna ureditev okolja s kamnoseškimi deli bodo po ocenitvi znašala 30.000.000 din.

Spomenik in ureditev okolja bosta gotova do 20. jul. 1961.

Odbor za postavitvev spomenika »REVOLUCIJE« v Kranju je že izvršil vse organizacijske priprave. Določil je komisije za finančna, kulturna, športna in gradbena vprašanja itd.

Za zagotovitev sredstev za spomenik so se vse politične organizacije, ObLO in odbor za postavitvev spomenika sporazumeli, da bi sredstva za kiparska in livarska dela prispevali delovni kolektivi tovarn, podjetij, uradov, ustanov, zadrug in organizacij, in sicer tako, da bi vsi prispevali na zaposleno osebo 1000 din. Prav tako bi bila izvedena še velika akcija za prispevke posameznih občanov.

Sredstva za urbanistično in komunalno ureditev bo zagotovila občina v svojem proračunu za leto 1961.

V zvezi s to akcijo se Odbor za gradnjo spomenika Revolucije obrača na vse delavske svete, upravne odbore, sindikalne organizacije, tovarniške komiteje ZKS, LMS, osnovne organizacije ZK, SZDL, LMS, ZB NOV, ZVVI, ZROJ in druge organizacije in društva, da to našo plemenito akcijo podpro, da v celoti uspe.

Odbor za postavitvev spomenika Revolucije v Kranju je mnenja, da bo naletel pri vseh naslovih na posebno razumevanje. Zato je potrebno, da se te pomembne akcije, takoj lotimo. Denar nakazujte na naslov: Občinski odbor ZB NOV Kranj, tekoči račun pri Komunalni banki št. 607-70-3-218 z označbo – prispevek za spomenik Revolucije v Kranju.

Igor Slavec

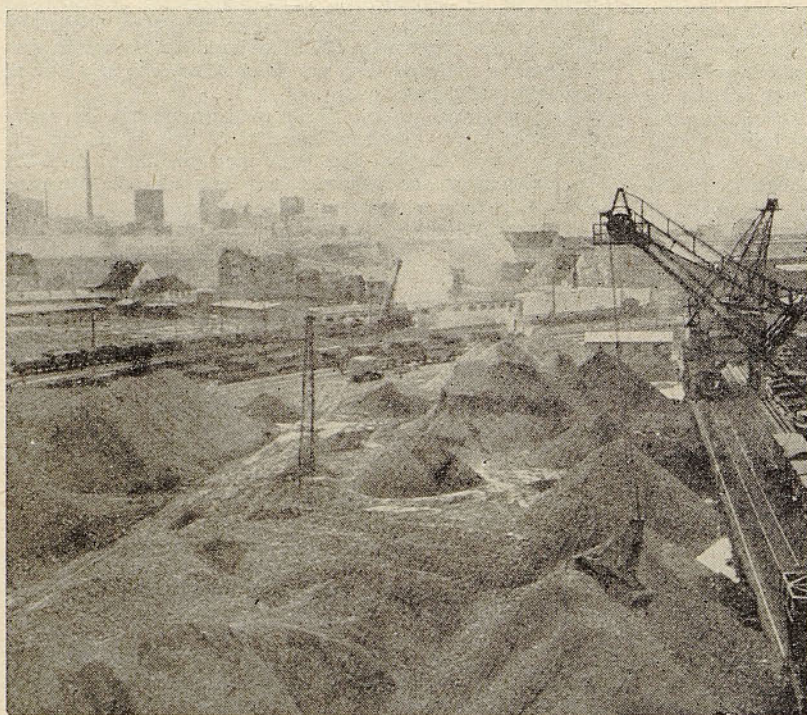
KRANJ-DORTMUND MÜNCHEN - KRANJ

Vožnja ni ravno prijetna, ker je kar utrudljiva zaradi svoje dolžine, je pa zelo zanimiva. Namreč, potovali smo preko Spittala na Dravi, Bad Gasteina, kjer je Toni Sailer na svetovnem prvenstvu prislužil dve zlati medalji, Salzburga (Solnograda), Münchena, kjer smo se preselili v ležalne vagonne, skozi Köln, Bonn, Essen v Dortmund, torej skozi zelo zanimive kraje. Nikjer pa se nismo

toliko ustavili, da bi si te kraje lahko tudi ogledali, razen seveda Dortmunda, ki je bil cilj našega potovanja in pa Münchena, ki smo si ga tudi ogledali ob priliki našega vračanja v domovino.

Naši prvi vtisi, ko smo zvečer v Münchenu še čakali na zvezo in smo imeli nekaj časa za sprehod po mestu, so bili kaj mešani. V pričakovanju, kaj bomo videli, smo tisto »nekaj« iskali, in s tem na-

Dortmund je razvito industrijsko mesto

daljevali kasneje v Dortmundu, in spet v Münchenu, vendar pa »tega« nismo našli. Ne morem vam natančno opisati občutke, ki jih ima človek, ko prvokrat stopa na tla v Evropi najmočnejše kapitalistične države, katere sinovi, zdaj že očetje in stari očetje, so nedavno tega še do kolen gazili po krvi razbite in okupirane Evrope. O tej deželi smo slišali do sedaj toliko vsemogočih mogočih in nemogočih vesti o visokem standardu, potokih denarja, rekah avtomobilov in poceni tehniki, da smo bili resnično zvedavi. Avstrijci in Avstrija, skozi katero smo dopotovali v München in Zahodno Nemčijo, ki se uradno imenuje tudi Zvezna republika Nemčija, nas niso preveč zanimali, zato pa smo sedaj vzeli kar lepo pot pod noge in šli na ogled. In čeprav je bila že noč, ni bilo teme, ker so izložbe in neonski napisi ter mestne svetilke, dajali pač toliko svetlobe, da je bilo svetlo skoraj tako kot za belega dne. Ogledali smo si najbližje izložbe okoli železniške postaje in nato utrujeni cestnega tlaka sedli v eno izmed številnih pivnic, se oddahnili, odpočili in odžejali z vrčkom piva, pijačo, ki jo tu pije vse staro in mlado, in je kar nacionalna pijača, kot pri nas vino...

Ker bom o Münchenu govoril kaj več, ko bom opisoval naš povratek v domovino, naj sedaj o njem malo prekinem. Zanimivo pa je morda tole, da smo se od tod dalje vozili v »ležalnem vozu«. Da ne bo pomote, v ležalnem in ne spalnem vozu. In v čem je razlika? Spalni voz je pač spalni voz, kjer lahko živita in spita po dva potnika v spalnem kupeju, ležalni voz pa ima manj komfortne, ali po slo-

vensko manj udobne kupeje, ker v enem kupeju lahko živi, leži in spi po 6 potnikov, na vsaki strani po trije, drug nad drugim. Sicer pa je precejšen napredek od recimo prvega razreda, ko se ne smeš in večkrat tudi ne moreš usesti po dolgem in stegniti svojih trudnih udov, kaj šele, da bi po tako prepotovani noči bil drugi dan sposoben za kakšno resnejše delo. Tako pa smo odlično potovali, kar dobro in še kar dosti dolgo spali, da smo bili ves naslednji dan v Dortmundu sveži, spočiti, naspani, da se nam zvečer nikakor ni mudilo v resnično, pravo posteljo. Take ležalnike bi kazalo uvesti tudi pri nas, seveda bi morali strogo paziti na čistočo in morda še na kaj.

Torej, potovanje preko noči nam je potekalo v prijetnem spanju in bili smo že preko Bonna, ko se je šele pričelo daniti, rekel bi kar nekam kasneje kot pri nas, saj smo imeli dan šele okoli 8. ure zjutraj, čeprav še ni bil niti konec novembra. Jutranje zarje ni bilo, ker je bilo nebo sivo, neprijazno, vreme pa deževno, kot je tu v teh predelih, pravijo, kar šest dni na teden. Vlak je z veliko naglico hitel dalje, mi pa smo z zanimanjem opazovali neskončno ravnino proti severu, ki so jo motili le številni tovarniški dimniki in pa še bolj številni dimniki plavžev. Vse dela s polno zmogljivostjo že nekaj let, sedaj še »miroljubno« železo, jeklo, opremo, naprave...

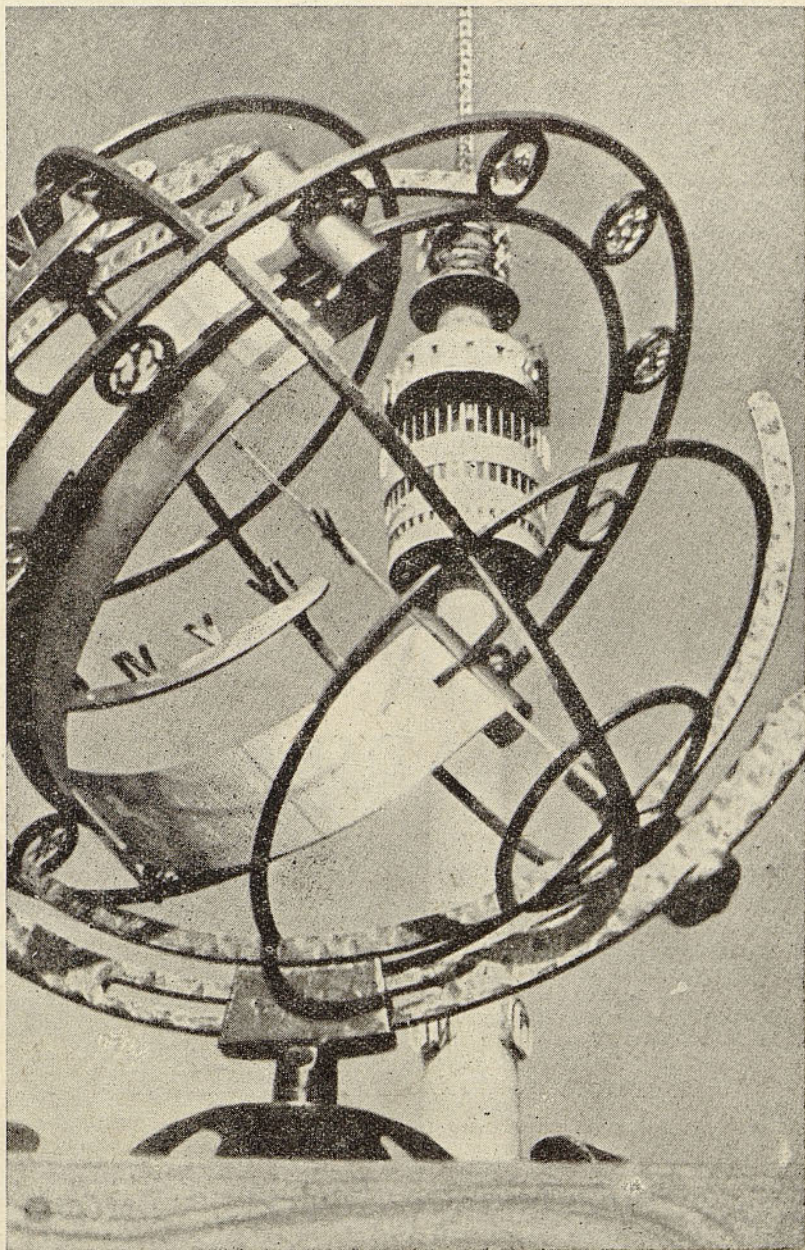
Mali griči med tovarnami, obraščeni z grmičevjem in brezami, so ogromni kupi leša in odpadnega premoga. Večni dim in prah, ki leži nad to pokrajino je močan vzrok za stalno deževno vreme in za neprijazen videz, ki ga vzbuja ta sivina neba. 25 ur po odhodu vlaka iz Kranja smo končno prispeli v Dortmund, največje industrijsko in trgovsko mesto pokrajine Vestfalije.

V enournem ogledu mesta smo videli пристanišče, ki je ob Dortmund-Ems kanalu, ogromno železarno, peljali smo se mimo številnih pivovarn, tovarnih mostovnih konstrukcij, livarn in valjarn, po cesti, po kateri se je peljal Napoleon in morda še kdo, ko je odrinil v Rusijo in ki je svojo armado pustil tam v večni opomin, ki pa ni zalegel, kot vemo.

Mesto, ki danes šteje okoli 630 tisoč prebivalcev, je skoraj na novo postavljeno, ker je bilo med zadnjo vojno zelo porušeno. Ruševine so precej bolj redke, kot v Münchenu. To mesto pa ima tudi največjo pokrito dvorano v Evropi, saj lahko sprejme okoli 23.000 ljudi. Druga atrakcija tega mesta, ki privablja dosti radovednežev pa je televizijski stolp, 220 m visoki »Florian«, ki ima zgoraj rotirajočo se restavracijo, ki se v eni uri obrne enkrat okoli svoje osi (napravi krog 360°).

To mesto je v polnem gospodarskem razmahu, zato so dali mestni očetje precej poudarka šolstvu, priredili celo mednarodno razstavo šolstva pod naslovom »Šola včeraj, danes in jutri«, kar smo si tudi ogledali. Vsa opažanja s te razstave pa bodo objavljena v pedagoškem biltenu, ki ga izdaja Pedagoška služba OLO Kranj, zato o tem ne bom pisal. Povem naj samo, da smo si ogledali dve šoli, eno osnovno šolo in eno šolo za odrasle, kjer so pripravljali zaposlene odrasle ljudi

Sončna ura, zadaj televizijski stolp »Florian«

za študij na visokih šolah. K temu bi pripomnil to, da so grajene v modernem stilu, da so zelo dobro opremljene, ker imajo pač denar, vendar se pa nam naših novih šol nič ni treba sramovati, čeprav niso tako bogato opremljene. Na neko značilnost govora direktorja šole pa sem postal pozoren, ko nam je pripovedoval o povojnih uspehih v šolstvu. Namreč nikoli ni dejal »po kapitulaciji Nemčije«, ali »po izgubljeni vojni« ali »po končani vojni, po porazu« ali kaj podobnega, temveč je vedno rabil le izraz »po polomu« (Zusammenbruch). Sploh Nemci kaj neradi slišijo o pretekli vojni, grozodejstvih, okupacijah tujih ozemelj, temveč k vsemu temu govore, da je pač enkrat treba to že pozabiti, da je že 15 let preteklo od »poloma« in da sedaj žive novo življenje, polno napredka in gospodarskih uspehov, da pa se svet lahko boji danes le vzhodnih držav, ki da so agresivne, oni pa da so postali miroljubni zaščitniki zahoda. Sploh pa se mali ljudje presneto malo zanimajo za politiko, posebno mladina, ki več ve o Farah Dibi, Marilyn Monroe ali

Prometni vrvež v Dortmundu

kakem gangsterju kot pa o voditeljih bivše in sedanje države. In če bi prišel spet kak norec na oblast... Zato pa raje pijmo pivo, na zdravje, si pravi. navaden zemljan, saj ga je dosti in poceni. In res nisem videl piti vino nikogar

ves čas mojega bivanja v Nemčiji, in tudi ne gostilne v našem smislu, za vsakim vogalom pa stoji najmanj ena pivnica, kjer se na veliko pije pivo.

(Se nadaljuje)

NA OLIPIADO GREMO

(Nadaljevanje iz 11. številke)

24. avgusta, dan pred slavnostno otvoritvijo XVII. olimpijskih iger, smo se na zagrebškem letališču vkrcali v redno jugoslovansko potniško letalo. Ker so mnogi med nami to pot prvič leteli, je bil ta polet sam po sebi pomemben dogodek. Odpotovali smo z velikimi upi, nekateri celo že kot pretirani optimisti, večina pa nas je gledala na naše možnosti precej realno in si nismo delali o uspehih na jezeru Albano nikakršnih utvar.

Za nami sta bila še nadaljnja dva meseca intenzivnih skupnih priprav, na katerih se je naš zvezni trener prizadeval, da bi nas pripravil vsaj za vstop v polfinale. Skrbelo nas je edino

to, da smo bili brez mednarodnih izkušenj, kajti Veslaška zveza Jugoslavije nas v vsej sezoni ni poslala niti na eno samo inozemsko regato in zato niti približno nismo poznali kvalitete naših nasprotnikov. Naš glavni adut je bil čoln s posadko Lovec-Vlašić, za katerega smo vsi upravičeno pričakovali, da se bo boril v svoji disciplini za eno od medalj. Medtem ko so ostale naše posadke komajda izpolnile predpisane norme, sta ta dva naša zastopnika redno preveslala 2 kilometrsko progo v času 5 do 6 sekund pod normo.

Iz »Savice« smo bili v ekipi trije veslači: Janež in jaz kot »janičarja« ter glavni veslač saviškega četverca Radin, dobro znani hokejist »Ljubljane«. Le-

tega je določila Veslaška zveza Jugoslavije za rezervo v naši posadki, kar pa je bila prava ironija, saj je po svojih kvalitetah prekašal vsakogar izmed nas, določenih za četverec.

Po kratkem, dvournem poletu preko Jadranskega morja in Apeninskega polotoka, kjer smo še posebno uživali ob lepem razgledu na masiv Gran Sasso d'Italia, smo se znašli nad Rimom in, če nam ne bi takoj padle v oči impozantne razvaline Koloseja, bi komajda verjeli, da smo že na cilju. Na severnem obronku mesta smo zdajci že tudi ugledali velikanski stadion — Stadio Olimpico s številnimi atletskimi stezami in napravami, na katerih bo zadnji teden olimpijskih iger zavladala kraljica športa — atletika. Temu stadionu za predverje služi Stadio dei Marni z vencem velikih marmornatih kipov, ki je kot dediščina Mussolinijevega napuha povzročil že davno pred začetkom olimpijskih iger toliko žolčnih razprav in vroče krvi. Prav blizu se je kot velikanski smaragd lesketal Stadio del Nuoto — plavalni stadion, kjer naj bi med seboj obračunale svetovne plavalne veselice. Malo dlje, proti sredini mesta, je ob Vii Flaminii kazal svoje

brezmadežno zeleno lice nogometni stadion, namenjen mojstrom okroglega usnja, tik ob njem pa je kot majhna rozeta čepel Palazzo dello sport, mala športna palača, kjer sta dva koša čakala na tiste najboljše košarkarje, ki so se uspeli obdržati na rešetih predolimpijskih turnirjev. Daleč na jugu smo na mestu nekdanje rimske svetovne razstave opazili ovalno, nagnjeno stezo vledroma ter Veliko športno palačo. Vseemu temu so poseben pečat dajale stare rimske razvaline, slavoloki, hrami in obeliski, Kolosej, Amfi, teater, še dobršen del nekdanjega obzidja, na jugovzhodu pa ostanki starega vodovoda, pravega tehničnega podviga tedanjega časa.

Seveda si iz letala nismo pozabili ogledati tudi velikanske Stazione Termini, rimske končne železniške postaje s pravo reko železniških tirov; kdor pa je vedel, kje mora iskati, je opazil tudi stopničasto lice Španskega trga, Angelski grad, kupolo Petrove cerkve in ostale številne zanimivosti mesta ob Tiberi.

Sedaj smo razumeli, zakaj smo spoznali Rim šele, ko smo bili že nad njim. Ne dela namreč vtisa strnjenege mesta, pač pa je nekako raztresen prek svojih sedmih gričev. Zlasti na jugu leže med kompleksi modernih blokov in mreže asfaltiranih cest, še večji kompleksi prave gmajne, puste in rjav ožgane od mediteranskega sonca. Strnjen je le del mesta znotraj nekdanjega obzidja. Tu so parki zeleni – vendar se imajo za to zahvaliti le nenehnemu, noči in dneve trajajočemu zalivanju. Pozneje smo ugotovili, da mora Rim s svojimi številnimi fontanami in vodometi ter lepo zelenimi parki požirati dnevno kar celo reko vode.

Prvi živi utrip olimpiade smo začutili po pristanku na rimskem letališču, ki je prav gotovo eno najbolj živahnih letalskih križišč. Nevajeni takšnega prometa in zares velikanskih potniških letal, kakršne smo doslej videli morda le na slikah ter spričo tega, da smo končno prispeli na cilj, smo bili v prvih trenutkih kar nekam zmedeni. – Toda, brž nas je zgrabil vrvež olimpijske ekspeditivnosti.

Italijanom gre tu vse priznanje: o kakšni carinski proceduri niti govora, le vprašali so nas, če imamo morda kakšno strelno orožje, ker bi pač lahko bili tudi strelci. Samo vstopne olimpijske kupone so nam pobrali in še preden smo se dobro zavedali, smo že sedeli v avtobusu, ki se je s polno hitrostjo prebijal proti Rimu. Pred seboj smo imeli živ dokaz, kakšen problem so morali rešiti organizatorji, da so, v že tako in tako divjem in gostem rimskem prometu, vzpostavili mrežo novih avtobusnih prog, ki so morale hitro in zanesljivo prepeljavati tekmovalce ter njihove trenerje na določena mesta. – »Hitro in zanesljivo«, v duhu tega gesla so šoferji pogostokrat izbirali celo dvakrat daljšo pot po manj prometnih cestah predmestij, kajti v središču je ob večernih urah kljub izredni spretnosti in temperamentu italijanskih voznikov, prišlo do pravih »zamaškov«. V

posebno hudih primerih takšne gneče je bilo včasih videti, kot da hočejo avtomobili kar drug prek drugega, za vsako ceno naprej.

Prometnih predpisov, vsaj pri prehitevanju in prednosti desnega, se tu nihče ne drži; prednost ima pač hitrejši in spretnejši voznik, prehitevajo levo in desno, križišč s semaforji je prav malo, ker je očitno, da bi leti promet preveč ovirali. Vozniki si sami sproti krojijo predpise tako, da je vse skupaj videti kot neusmiljen boj za obstanek. Zavore cvilijo, nemalokrat padajo sočne italijanske kletvice – ampak začuda, karambola v vsem tem navideznem kaosu ni, vsaj v vseh teh dneh našega bivanja v Rimu nismo videli niti najmanjše nesreče. – Edino, zares veljavno pravilo je: pešec na cestišču – tu vsak Italijan, če je treba, pritisne zavore do konca. Človeško življenje in zdravje izredno cenijo ter so do pešca na cesti kljub vsej naglici – zelo obzirni.

Se eno vsemogočno pravilo je: bela rokavica in piščalka prometnega miličnika. Prometna policija je bila za časa olimpijskih iger v Rimu zelo okrepljena. Kadar smo se vozili na tekme in se je mudilo, smo dobili spremstvo na motorjih, ki je tako temeljito čistilo pot pred nami, da smo drveli kot gasilci na svojo akcijo.

Poučen dogodek, kako težko se tuj, nevajen človek, znajde v rimskem prometu, smo doživeli še isto popoldne, ko smo se hoteli s »Kompasovim« avtobusom, ki je pripeljal funkcionarje in čolne, peljati iz olimpijske vasi na jezero Albano, na prvi trening v tujini. Skozi središče mesta smo se še nekoliko prebili, potem pa smo se polni dve uri lovili v mreži avtocest, enosmernih in stranskih cest v južnem delu mesta, se znova in znova vračali na iste točke, vpraševali za pot in na koncu obupali, ker se je že znočilo ter smo se zbali, da tistega večera celo olimpijske vasi ne bomo več našli. In pri tem – prejšnji dan je naš šofer enkrat že bil na jezeru Albano!

To je bil naš prvi in zadnji poskus, da bi se vozili po Rimu v svojem avtobusu. Odslej smo se raje zaupali voznikom olimpijske servisne službe, ki jih je sicer tudi včasih malo zaneslo s prave poti, a so nas le pravočasno »dostavili« na cilj. Pa tudi družba je bila v teh avtobusih bolj pisana. V »Kompasovem« avtobusu pa so odslej »stanovali« nekateri (manj petični!) funkcionarji, trenerji in poročevalci.

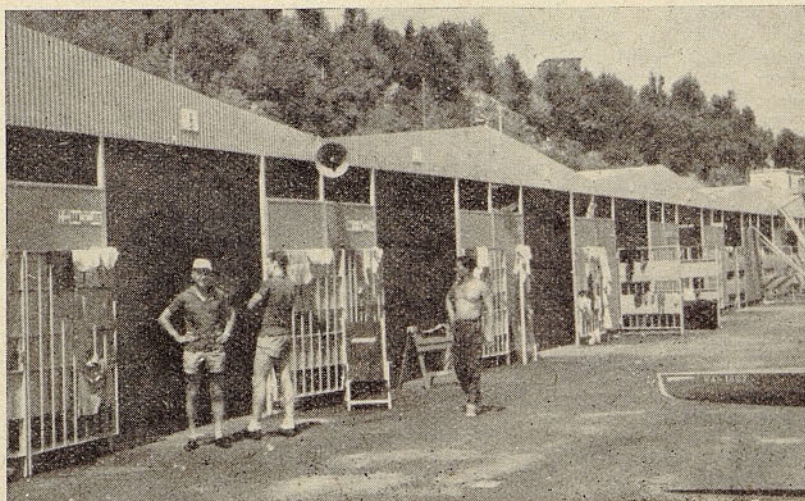
Slavnostna otvoritev olimpijskih iger in z njo povezani tradicionalni ceremonial, je prav gotovo za vsakogar, za gledalca, posebno pa še za tekmovalca, veličastno in nepozabno doživetje. Sele ko vstopa v bučeči stadion, kjer se deset in deset tisoči vzdiklov zlivajo v en sam, mogočen vzdrav, človek dojame tisti globoki pomen, ki ga je imel v mislih pokojni Coubertin, ustanovitelj modernih olimpijskih iger. Žal so letošnje igre iz dneva v dan vse bolj dobivale videz neizprosne in vrtoglav dirke za rekordi, olimpijskimi in svetovnimi in je Coubertinovo geslo: »Ni toliko važno zmagati, važno je sodelovati!«, vse bolj bledele, čeprav je ob otvoritvi zablestelo na velikem svetlobnem semaforju olimpijskega stadiona. Če drugega ne, je pomenilo vsaj tolažbo tisti veliki večini tekmovalcev, ki jim ni bilo dano stopiti na zmagovalni oder.

Ta dan je bil eden iz serije najbolj vročih olimpijskih dni in obleke so se nam kar lepile po hrbtih, ko smo na Marmornem stadionu čakali, da se bodo zbrale vse nastopajoče državne reprezentance. Ko je Grčija kot prva vstopala na stadion in je od tam zaoril buren aplavz, še vedno nismo bili vsi zbrani.

Na splošno so bile letos vse reprezentance oblečene zelo elegantno, okusno in po modi, iznenadile pa so nekatere afriške in azijske države, katerih športniki so prišli na otvoritev v svojih originalnih, živopisanih narodnih nošah in oblačilih.

Tudi Jugoslovani smo pri sicer kritičnih Italijanih poželi precejšnje odo-

Hangarji na jezeru Albano

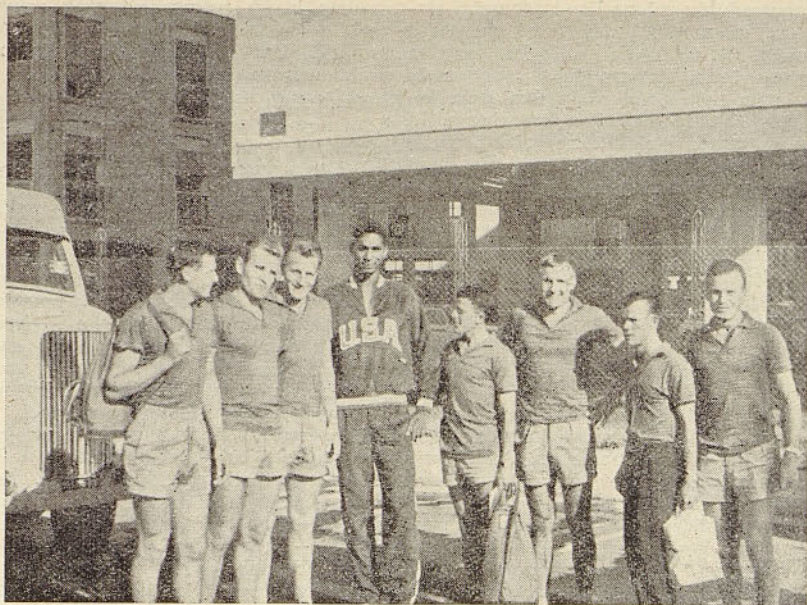
bravanje, vendar kar zadeva naše čevlje, že sami o njih nismo imeli kdo ve kako dobrega mnenja. In če so morda tudi bili videti elegantni, so bili izdelani nekje v Beogradu na tako nemogočih kopitih, da so kasneje, ko smo se že razporedili na olimpijskem stadionu, prisilili dobro polovico naše reprezentance v »sedeči« položaj. Smo pa to storili šele potem, ko smo opazili, da ne bomo osamljen primer, kajti tudi ostali so imeli nove čevlje! Stevilnim pa tudi sedenje ni olajšalo bolečin ter so se morali kar sezuti. Nek veslač iz Šibenika je potem, ko se je začel ceremonial, z grozo ugotovil, da čevljev ne more več obuti in je že tarnal, da bo moral kar bos mimo vseh tribun in nazaj v olimpijsko vas. K sreči se je našel eden naših, ki je imel svoje čevlje dovolj velike, da sta si jih zamenjala.

Se pred začetkom ceremoniala se je med tekmovalci razvila živahna trgovina in izmenjava vseh mogočih olimpijskih znakov. Nas so še posebej nagledovali športniki iz Kenije in, ker smo mislili, da bo njihova značka prava redkost, smo seveda pristali na zamenjavo. Nismo vedeli, da imajo teh značk polne žepce in z njimi so v naše razočaranje napravili pravo inflacijo! Po drugi strani pa je naš veslač Čupin naredil naravnost neverjetno kupčijo, ko je zamenjal povsem navadno belo kapo za čudovit klobuk iz snežno bele slame, vreden najmanj desetkrat več. — Pozneje ga je menda zapekla vest, da je nekoga opeharil, namreč nekoga, ki je v trenutku navdušenja povsem pozabil, da je ta klobuk pravzaprav sestavni del njegove olimpijske »uniforme«.

Pred odhodom iz olimpijske vasi k otvoritvi so nas obvestili, da na olimpijski stadion ne smemo jemati fotoaparata, toda na stadionu smo ugotovili, da je imel vsaj vsak peti tekmovalc v roki fotoaparata ali celo filmsko kamero. Vsakdo se je pač hotel ovekovečiti na posnetku, kjer so ozadje tvorile državne zastave, olimpijski ogenj, častne tribune ali pa samo številne množice gledalcev. Slikanje je doseglo vrhunec, ko je na stadion prišel nosilec olimpijske bakle. Objektivni kameri so ga spremljali na slehernem koraku in videti je bilo, kot v areni ne bi stali najboljši športniki sveta, pač pa najbolj navdušeni fotoreporterji.

Na splošno je na otvoritvi med tekmovalci vladalo zelo pristržno in sproščeno vzdušje. Nič več ni bilo tistih togih šesteroredov in negibnih, strogo slavnostnih obrazov. Ko so dvignili olimpijsko zastavo, prižgali olimpijski ogenj in prebrali olimpijsko prisego ter so fanfare naznanile, da so se začele največje olimpijske igre v zgodovini človeštva, so po tradicionalnem običaju spustili 6000 golobov, da bi ponesli to radostno vest na vse strani sveta.

Ko pa smo se vračali v olimpijsko vas, so se razigrani obrazi jeli polagoma resniti. Vsakdo se je namreč zavedal, da bo šlo v prihodnjih dneh presneto trdo, da bo tekel meizprosen boj

Naši veslači z ameriškim lahkoatletom Tompsonom

za sleherno sekundo in centimeter ter se bodo vsak dan radostni dogodki neusmiljeno prepletali z bridkimi razočaranji.

Naslednjih šest dni smo bili od ostalih olimpijskih dogajanj docela odrezani, ker smo jih od jutra do večera preživljali na jezeru Albano. Glede na naše priprave na Bledu, ko smo le sem in tja kdaj uspeli ujeti kak sončen dan, nas je pripelka na jezeru Albano nemalo prizadela. Treninge smo morali skrajšati, da nas ne bi preveč izžepali. Da bi nam prihranili popoldanski povratek v Rim, so za nas veslače preuredili letno rezidenco pokojnega papeža Pija XII. na bližnjem hribčku nad jezerom. Preuredili so jo v nekakšno gostišče, kjer smo kosili, v prostorih in hladnih hodnikih pa so nam postavili preproste postelje, kjer smo lahko počivali do popoldanskega treninga.

Na tekmah, v dneh od 30. avgusta do 3. septembra, nismo izpolnili upov, ki so jih polagali v nas. Naši rezultati sicer niso bili nič slabši od tistih, ki smo jih dosegali na Bledu, vendar konkretno za naš četverec, bi bili lahko še za polnih 5 sekund boljši, pa nam še ne bi zagotovili vstopa v polfinale, da o finalnih tekmah niti ne govorim. Edinole dvojec brez krmarja zagrebške »Mladosti«, ki bi ga tehnična komisija Veslaške zveze skorajda »pozabila« doma, se je skozi tri težka predtekmovanja prerinil v finale. Čeprav je v finalu privozil na cilj zadnji, je bila njegova posadka med nami tehnično, kondicijsko in psihično najbolj pripravljen ekipa. Vsi ostali pa smo finalna tekmovalca spremljali le še kot gledalci.

Vodstvo jugoslovanske reprezentance je na naše uspehe ustrezno reagiralo: takoj naslednji dan, 4. septembra, so nas že poslali z letalom domov! In čeprav je bilo vreme prav tako lepo kot

ob našem prihodu, smo ob odhodu zrla na Rim pod krili letala, z mešanimi občutki. Žal so šli naši upi, da si bomo lahko ogledali mesto in vse te športne stadione, zlasti pa še veliki Stadio Olimpico, kjer se je šele začelo tekmovalstvo najboljših atletov, po vodi. Spet nas je za silo »potrošalo« Coubertinovo geslo in zavest, da smo v mejah naših človeških moči na tekmovalni stezi dali vse od sebe. Uspeli nismo, ker pač tudi nismo bili tako dobro pripravljene kot ostali, morda pa je bila že tudi sama izbira tekmovalcev v marsičem zgrešena.

Vedeli in pričakovali smo tudi, da bodo na naš račun doma deževala pikre pripombe in očitki. Prav zato so naju z Janezom, ki sva v Splitu še za nekaj dni morala obleči belo mornarsko uniformo, ob odhodu domov, na splitski železniški postaji, posebno globoko ganile in potolažile besede nekoga železničarja, ki se mu je poznalo, da je vneto in navdušeno zasledoval olimpijska dogajanja. Rekel nama je ob slovesu: »V veliko čast si stejem in nikdar ne bom pozabil, da sem osebno spoznal dva naša olimpijca!«

Ing. Potokar

Naši športniki so gostovali na Reki

»Pridite k nam v goste in s športnimi tekmovanji dajte še večji poudarek našemu praznovanju Dneva republike in desetletnice našega delavskega samoupravljanja!« Tako nekako je bilo zapisano v dopisu, ki ga je Izvršni odbor naše sindikalne podružnice prejel iz Tovarne motorjev »Torpedo« na Reki. Že na prihodnji seji Izvršnega od-

bora je bil ta predlog sprejet in tako je skupina nad 50 nogometašev, šahistov, strelcev, kegljačev, rokometashev in igralcev namiznega tenisa s potniškim vlakom, v posebnem vagonu »odraščala« proti Reki, dan pred praznikom republike.

Samega potovanja podrobneje ne mi- kar prijetno in, da je mimogrede mi- nilo. Menda so prav vsi naši športniki štiriurno vožnjo koristno uporabili za »suhi trening« – v kvartanju! Upam, da me zaradi teh besed ne bodo grdo gledali, bil sem jim pač malo nevošč- ljiv, ker pri nobeni skupini nisem pri- šel »v stih«.

Zgoraj: Tudi rokometasji niso uspeli dokazati svoje kvalitete
Levo spodaj: Nogometni reprezentanci »Torpedo« in »Iskra«
Spodaj: Z razgovora predstavnikov sindikata, političnih organizacij in samo-
upravljanja obeh kolektivov

Toda, kakor smo dobre volje odha- jali z doma, tako smo na reški želez- niški postaji presneto klavrne volje iz- stopili – zunaj je namreč prav pri- srčno lilo! Kako bi nam prav prišli naši dobri, stari »TAMI« – a žal smo morali peš. Prvim, ki so šli z zastopni- koma iz tovarne »Torpedo«, ki sta nas sprejela na postaji, je bilo lahko. Kar brž so se znašli v tovarniški restavraciji. Manjša skupinica pa nas je ne- koliko zaostala. Tako nismo videli, kam so zavili naši, zato smo jo ubrali kar naravnost do hotela »Continental« na Sušaku, kjer so nam pripravili preno- čišča. Seveda smo do tja prišli srečno

le zato, ker smo bili vsi kolikor toliko dobri plavalci. Na okrog 2 km dolgi poti – s postaje do hotela – nas je dež namreč tako pral, da bi bili res malone utonili v mokrih oblekah. Sredi tistih kletvic na račun nemogočega vremena je padla tudi ta, da nam je pravzaprav vreme zagodlo takšno le zato, ker ni- smo spoštovali stare kranjske tradicije in smo šli na pot brez – dežnikov!

Tekmovanja in celotno srečanje med športniki »Torpeda« in »Iskre« je bilo dobro pripravljeno, le s hrano v to- varniški restavraciji nismo bili zado- voljni in naj v uteho našim kranjskim tovarniškim »gostincem« povem, da bi v tekmovanju s tovariši z Reke prav

gotovo odnesli zmago! K sreči smo dva dni prej dobili dobiček in ga del »investirali« v dodatno prehrano. Tako nas morebitna »podhranjenost« ni mogla ovirati pri izvrševanju programa tega srečanja s tovariši iz tovarne »Torpedo«.

Po tako imenovani večerji, se je brž razvilo razpoloženje, le žal so za večino od nas zvoki godbe ostali neizkoriščeni, ker smo bili pač moški v večini. Seveda smo pomanjkanje ženskega spola narahlo zamenjali s kapljico, ki je prav tako ženskega spola in počasi tudi ogreje od dežja in mokrih oblek premrlo kri. Zdaj je bilo med nami že več članov kolektiva »Torpeda« in brž je stekel razgovor o našem delu, tovarnah, ureditvi posameznih vprašanj, vendar vse to na neuradni način, kajti za uradne razgovore je bilo določeno, da jih bodo zastopniki obeh podjetij imeli prihodnje dopoldne, medtem ko se bodo športniki na raznih igriščih pehali za zmago.

Ko smo se vračali v hotela »Continental« in »Neboder«, je dež še prav tako padal, vendar to pot smo se že znašli. Zbrali smo skupaj nekaj »fičnikov« in jih dali zaslužiti reškim taksijem, ki so za razliko od na primer ljubljanskih tudi v nočnem času cenejši. Tako smo si prihranili še eno »poplavo«.

Naslednje jutro, še vedno deževno in čemerno, so se brž po zajtrku začela športna tekmovanja, za katera je vladalo precejšnje zanimanje s strani članov delovnega kolektiva, saj se je na vseh popriščitih dvoboja med »Torpedovci« in »Iskrani«, zbralo kar lepo število domačinov, ki so sicer »navijali« za svoje igralce, niso pa skoparili tudi s priznanjem za vsak uspeh naših. Žal le, da so bila posamezna prizorišča tega športnega dvoboja med seboj precej oddaljena in mi tako ni uspelo, da bi si ogledal vsa tekmovanja. Moral bom o posameznem tekmovanju povedati pač to, kar sem slišal pozneje.

Najslabše se je godilo nogometašem in rokometašem, ker so pač v močnem dežju in hladnem vetru odigrali svoji tekmi, a kljub temu se je na obeh igriščih zbralo kar precej igralcev, ki so z zanimanjem spremljali potek tekem. No, in ker so bili na Reki prav naši nogometaši najbolj »torpedirani«, najprej nekaj več o njihovi tekmi.

Za začetek najprej vse olajševalne okoliščine; za dvoboj med »Torpedom« in »Iskro« v nogometu je bilo izbrano mladinsko nogometno igrišče, čigar posebnosti so v tem, da leži kot na dvorišču med velikimi stanovanjskimi bloki in, da teren ni travnat oziroma takšen, kakršen je v navadi pri nas, pač pa posut s premogovim odpadkom, katerega so trdo zvaljali, da je podoben veliki betonski plošči. Trdota in hrapavost igrišča se je nekaterim našim igralcem vtisnila v stegna za spomin na to srečanje. Seveda so bili prvi koraki naših nogometašev na igrišču precej negotovi, pozneje pa so se ga privadili.

Ce primerjam povprečno starost obeh moštev, potem so bili domačini v pre-

cejšnji premoči, saj so v njihovem moštvu povečini mladi, hitri in spretni igralci, ki se odlikujejo tudi po svojem hitrem in natančnem podajanju žoge in dobrem kritju. Tehnično vsekakor dobro mlado moštvo, ki zavoljo teh svojih sposobnosti v conski ligi zasluženoma zavlada tretje mesto. Pa naši? Žal že menda vsi starejši od reških tekmecev in precejšnjemu delu polagoma raste že tudi trehub, ta tako odvišni »objekt« moških, ko začnejo »prihajati v leta«. V tolažbo končno ugotovitev, da fantje iz Kranja to pot res niso imeli lahke naloge, a prizadevali so si, da bi jo opravili čimbolje.

Medtem ko so bili naši v prvem polčasu v terenski premoči, saj je imela obramba »Torpeda« dovolj dela, se je v drugem polčasu »bojna sreča« sprevrgla in zaradi uspešnejše igre doma-

Levo zgoraj: Strelska ekipa

Sredina: Šahovska ekipa po nesrečnem izidu dvoboja

Spodaj: Kegljaška ekipa

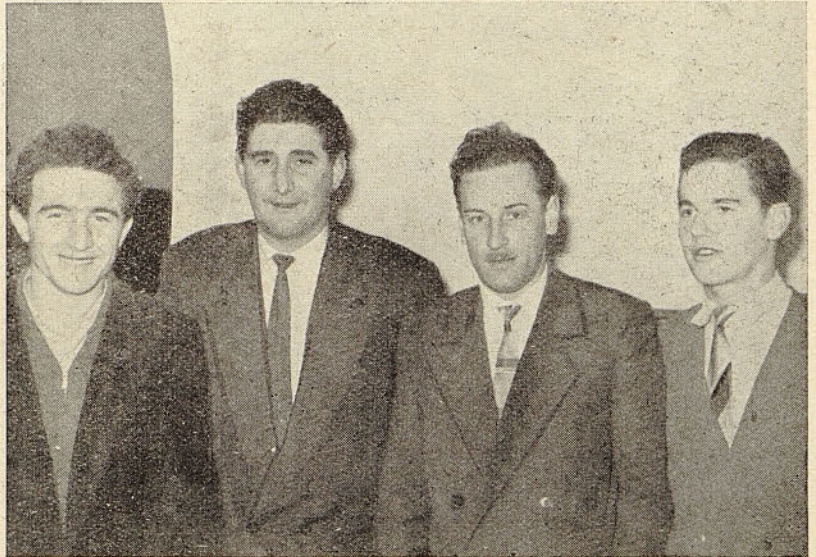
Desno zgoraj: Šahovski dvoboj je privabil precej navdušenih ljubiteljev šaha

Desno: Ekipa namiznega tenisa

činov in »spodrsrljajev« našega vratarja, je prišlo do rezultata, ki smo ga najmanj pričakovali — do 5:1 za »Torpedo«. Domače moštvo je s to visoko zmago opravičilo sorazmerno precejšnja finančna sredstva, ki jih nogometna sekcija »Torpedo« dobiva od svoje sindikalne podružnice. In kakor smo bili vse do konca tekme živahni, dobro razpoloženi, smo z igrišča odšli nekam poparjeni, redkobesedni, kot da bi se vračali s pogreba. A kaj hočemo, žoga je pač okrogla. Žalostilo nas pa je v glavnem le to, da je domačinom »pomagal« s tremi goli celo naš vratar, ki je pri taroku v vlaku igral precej bolje...!

Naj vam še predstavim »torpedirano« moštvo »Iskre«? Torej: Dagarin, F. Štular, Bašelj, I. Perkovič, M. Brezar, Čebulj, Hiti, S. Brezar, Mihelčič, A. Brezar (strelec častnega gola za Iskro), Salej.

Strelci so se pomerili v dveh orožjih in sicer z malokalibrsko puško v olimpijskem dvoboju in z malokalibrsko pištolo »Drulov«. Medtem ko so v prvi disciplini zmagali za dva kroga, so v tekmovanju s pištolo srečanje izgubili s 120 krogi razlike. Streljanje s pištolo tudi ni bilo predvideno, zato se tako visokemu porazu naših strelcev ne smemo čuditi, saj se na to tekmovanje tudi niso pripravili. Z malokalibrsko puško so tekmovali: Lombar (355), Naglič (335), Malovrh (333), Brejce (327) in F. Cerne (327), rezervni strelec pa je bil Bukovnik s 327 krogi. Najboljši izmed domačih strelcev je bil Milinković, ki je dosegel 341 krogov, ostali v njegovi ekipi pa so bili povprečno slab-

ši od naših. Naši strelci Brejce, Lombar in F. Cerne pa so v streljanju z malokalibrsko pištolo »Drulov« dosegli 196, 153 in 154, skupno torej 508 krogov, medtem ko so domačini dosegli 623 krogov in je bil strelec Vesović najboljši na tekmovanju. Dosegel je 219 krogov.

Najboljši vtis so na Reki poleg igralcev namiznega tenisa, napravili naši kegljači, ki so svoje nasprotnike odpravili z razliko 135 kegljev v svojo korist. Tekmovanje kegljačev je bilo na dvosteznem kegljišču kegljaškega kluba »Primorac«. Našim je šlo odlično, vendar pa moramo pripomniti, da so bili kegljači »Torpeda« prav tako dobri in močni nasprotniki, saj bi bila sicer ob taki »rušilni moči« naših kegljačev razlika v podrtih kegljih prav gotovo še večja. To pot pa so naši kegljači poleg zmage nad nasprotnikom premagali tudi sebe, saj so za 130 kegljev izboljšali svoj doslej najboljši ekipni rezultat.

Tekmovali so v disciplini 6 krat 100 lučajev mešano in pri tem dosegli rezultat: »Iskra« 2392, »Torpedo« 2257 podrtih kegljev. Najboljši v ekipi »Iskre« je bil Andrej Žiberna, ki je podrl 425 kegljev, ekipo pa so sestavljali še naslednji kegljači: Ivan Stružnik (403), Stane Valentar (394), Jože Zevnik (392), Stane Bregar (389) in Alojz Kordež (389). Najboljši tekmovalc »Torpeda« je pa bil Ivan Falaš s 393 podrtimi keglji.

Prav tako kot kegljači, so se odlično odrezali člani namiznoteniške ekipe, ki so nasprotnike odpravili s končnim rezultatom 5:0. V ekipi so nastopili: Petrovič, Brenk in Pogačnik, ki je edini odigral tri sete, medtem ko sta ostala dva naša igralca premagala svoja partnerja že v dveh setih.

Rokometaši »Iskre« so nastopili na Reki v naslednji postavi: Vagaja, Bernard, Čebulj, Polka, St. Bregar, Sotelšek, Gašperšič, Ankele. Tekma je bila odigrana na dobrem igrišču in pod

vodstvom zelo objektivnega sodnika. — Čeprav sta si bili obe moštvi povsem enakovredni, je morala »Iskra« kloniti z rezultatom 14:12 (5:2). Naši so v drugem polčasu zaigrali precej bolje kot v prvem, vendar pa so bili zelo netočni pri streljanju na gol. Z netočnimi strelji so zapravili sicer zanesljivo zmago, zlasti še, ko so zastréljali kar 4 sedemmetrovke. Najboljši med igralci našega moštva je bil Vagaja, ki je zabil 7 golov.

Tudi naši šahisti so se morali to pot zadovoljiti s porazom in sicer z dvema točkama razlike. »Iskra« so zastopali tile igralci: Gavrič, Gril, Bombič, Drole, Mršek, Nemanjič, Škrubej in Drev. Po sicer zanimivih in napetih bojbah so med našimi zabeležili zmago edi-

nole Gavrič, Gril in Bombič, medtem ko so vsi ostali igre z nasprotniki izgubili. Končni rezultat šahovskega dvoboja med »Torpedom« in »Iskro« je bil torej 5:3.

Medtem ko so si športniki obeh delovnih kolektivov prizadevali, da bi to prvo medsebojno srečanje čimbolje opravili, pa so predstavniki sindikalnih podružnic, delavskega samoupravljanja, Zveze komunistov in mladine sedli k razgovorom. Pomenili so se o najvažnejših vprašanjih in o tem, kako le-ta rešujejo v obeh podjetjih. Drug drugemu so imeli povedati marsikaj zanimivega, da pa bi delovne izkušnje že lažje izmenjali, so se dogovorili za izmenjavo nekaterih pravilnikov, iz katerih bi podrobneje razbrali, kako so

posamezna vprašanja urejena v obeh podjetjih.

Po kosilu so nas gostitelji z Reke z dvema avtobusoma odpeljali na izlet v Opatijo in Medvejo. Medtem se je tudi vreme izboljšalo in smo uspeli ujeti celo nekaj sonca, preden smo se vrnili na Reko, kjer je bila po večerji razglasitev rezultatov in izmenjava spominskih daril. Do odhoda vlaka smo še malce pokramljali v veselem razpoloženju, nato pa se poslovili od tovarišev iz podjetja »Torpedo«, katere bomo v prihodnjem letu spet srečali na športnem dvoboju v Kranju. — Obžalovali smo le to, da nam niso uspeli razkazati svoje tovarne, za kar pa upamo, da bo izvedljivo ob drugi priložnosti.

-Jan-

S proslave Dneva republike

Naš delovni kolektiv vsako leto dostojno proslavi naš največji praznik — Dan Republike. Letošnja proslava tega praznika pa je bila po svoji vsebini in programu še pestrejša kot doslej, prav tako pa bogatejša za pomemben dogodek — za razvitje prapora naše sindikalne podružnice.

Po vvodnih besedah zastopnika Izvršnega odbora sindikata, se je začel prvi del proslave, posvečen spominu borcev NOV, z uspelo kombinacijo recitacij, pesmi partizanskih pesnikov, glasbe in pripovedi v naši ljudski revoluciji. Pri tej pestri in lepo izpeljani točki programa so sodelovali poleg člana našega delovnega kolektiva, Bena Dežmana, še recitatorji: Mara Cerne in Janez Rohaček, člana RTV Ljubljana in igralec ter režiser Jože Kovačič, kakor tudi godba na pihala kranjske »Svobode«, pod vodstvom dirigenta Zdenka Motla.

Sledil je pozdrav pionirjev z osemletke v Kranju in Predosljah, ki so čestitali prek predsednika delavskega sveta, tov. Julija Novljanu, celotnemu delovnemu kolektivu za Dan Republike. Tov. Novljan se je pionirjem zahvalil za čestitke, nato pa je sledil ceremonial ob razvitju sindikalnega prapora, čigar pokrovitelj je bil predsednik sindikata kovinarjev Jugoslavije, tov. Aca Icev. Ob tej priložnosti sta poleg predsednika naše sindikalne podružnice, tov. Pavla Rinka spregovorila tudi tov. Aca Icev in predsednik republiškega sindikata kovinarjev, tov. Šanbert. Tov. Aca Icev je razvil sindikalni prapor in ga nato ob zvokih »Internacionale« izročil predsedniku IO, tov. Rinku, le-ta pa praporonoši, tov. Pernarju.

V tretjem, zadnjem delu akademije v počastitev Dneva republike, so »Dobri znanci« iz Celja vrezali nekaj veselih in poskočnih viž. Vmes sta zapela Franci Drofenik in Marjan Roblek, slednji pa je ogrel prisotne tudi s svojim šaljivim nastopom.

-Jan-

Levo zgoraj: Mladinki predajata šopke tov. Aci Icevu in tov. Šanbertu

Levo: Pionirji iz Kranja čestitajo predsedniku DS tov. Juliju Novljanu

Invalidi iz Poljske so obiskali naše podjetje

Pred dnevi so nas obiskali zastopniki poljskih vojnih invalidov, ki so se mudili na nekajdnevnem obisku v naši državi. Ogleдали so si nekatera naša industrijska podjetja, da bi v njih proučili vprašanje rehabilitacije in prekvalifikacije invalidov.

Tudi v našo tovarno so prišli z enakim namenom. Ogleдали so si pri nas proizvodnjo in montažo, zlasti pa še delovna mesta, na katerih pri nas delajo težji in lažji invalidi. Glede na to, da je v Iskri zaposleno kar lepo število vojaških vojnih, delovnih in drugih invalidov, katerim so bila dodeljena ustrežajoča delovna mesta, so se gostje iz Poljske pohvalno izrazili o skrbi našega podjetja za pravilno zaposlitev invalidov in za splošne možnosti njihovega zaposlovanja.

Naša koča na Krvavcu odprta

Zlasti naša mladina je letos s ponosom pričakala praznik republike. Kako tudi ne, saj je s prostovoljnim delom, ki je terjalo nemalo naporov in znoja, zgradila temelje in vse potrebno, za postavitve naše planinske postojanke pod vrhom Krvavca.

Za mladino so svojo besedo izrekli tudi mizarji in ostali, ki so vzporedno s svojimi delovnimi nalogami v podjetju, izpolnili obljubo in kočo dovršili do dneva, ki je bil določen za njeno otvoritev.

Ze sam pogled na fotografijo nam pove, da je kočica po zamisli našega arhitekta Davorina Savnika, kakor tudi njena notranja ureditev in okolica, v katero je bila postavljena, popolna in dovršena. Zato je pričakovati, da bo za prvo skupino članov delovnega kolektiva, ki so 27. novembra prisostvovali njeni otvoritvi, skozi vse leto privabljala številne naše ljubitelje gorskega sveta, ki bodo v tej prijazni kočici našli udobno zavetje.

Seveda bo kočica pod vrhom Krvavca rada sprejela slehernega člana našega delovnega kolektiva, če bo le-ta imel do nje tak odnos, ki ga terja vsaka skupna stvar. Pozabiti namreč ne smemo potu in naporov vseh, ki so pomagali pri njeni gradnji, prav tako ne sredstev, ki jih je zahtevala njena gradnja in zatorej ne smemo dopustiti, da bi že po nekaj obiskih postala le žalostna slika »kulture« nekaterih, ki ne znajo pravilno graditi svojih odnosov do lastnine skupnosti.

»Pod mojo streho bo lahko vsakdo našel prijetno zavetje, toda varuje naj me v vseh pogledih, kot bi bila njegova osebna last!« Tako mislijo razen koče tudi vsi, ki so si prizadevali za njeno uresničitev!

Zgoraj: Prvi sneg je pobelil našo kočico

Spodaj: Zastopniki sindikata in mladine pri otvoritvi koče

Foto: Jože Zaplotnik

